

Crna Gora
Ministarstvo zdravlja,
rada i socijalnog staranja

MODEL ORGANIZACIJE SISTEMA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

R E F O R M A
Z D R A V S T V A

Komentari i uputstva o primjeni
Prim. dr Mensud Grbović,
koordinator za primarnu zdravstvenu zaštitu

Republički fond
za zdravstveno
osiguranje

Crna Gora
Ministarstvo zdravlja,
rada i socijalnog staranja

REFORMA
ZDRAVSTVA

MODEL ORGANIZACIJE SISTEMA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Komentari i uputstva o primjeni
Prim. dr Mensud Grbović,
koordinator za primarnu zdravstvenu zaštitu

Podgorica, januar 2008.

I UVOD.....	7
II DOM ZDRAVLJA.....	9
ORGANIZACIJA DOMAZDRAVLJA.....	10
RADNOVRIJEME ZDRAVSTVENE USTANOVE.....	11
Redovno radno vrijeme.....	11
Radno vrijeme u neradne dane (dežurstvo).....	11
Organizovanje zdravstvene zaštite u JZU dom zdravlja osiguranicima koji žive u drugim opštinama.....	11
Organizovanje zdravstvene zaštite u JZU dom zdravlja osiguranicima koji nisu osiguranici Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje.....	12
Organizacija zdravstvene zaštite u ruralnim rajevima.....	12
Ambulanta izabranog doktora u ruralnim krajevima.....	12
ORGANIZACIJA VAKINACIJE I PREVENTIVNIH PREGLEDA.....	13
REGISTRACIJA OSIGURANIKA.....	14
Postupak registracije.....	14
Promjena doktora.....	15
TIM U ZAMJENI.....	15
FAKTURISANJE USLUGA.....	16
PARTICIPACIJA.....	16
PRAVNI STATUS ORGANIZACIONIH CJELINA DOMA ZDRAVLJA.....	16
Pravni status izabranog doktora.....	16
Pravni status cetara za podršku.....	16
Pravni status jedinica za podršku.....	17

CENTRI ZA PODRŠKU.....	17
Centar za plućne bolesti i tuberkulozu.....	18
Centar za dijagnostiku.....	18
Centar za mentalno zdravlje.....	19
Centar za djecu sa posebnim potrebama.....	19
Centar za edukaciju.....	20
Centar za prevenciju.....	20
A) Savjetovalište za djecu.....	20
B) Populaciono savjetovalište.....	21
C) Savjetovalište za mlade.....	22
D) Savjetovalište za reproduktivno zdravlje.....	23
E) Higijensko-epidemiološka služba.....	22
Dnevni centar.....	23
JEDINICE ZA PODRŠKU.....	23
Jedinica za patronažu.....	24
Jedinica za fizikalnu terapiju na primarnom nivou.....	24
Jedinica za sanitetski prevoz.....	25
III IZABRANI DOKTORI.....	26
AMBULANTA IZABRANOG DOKTORA.....	26
Ordinacija.....	27
Čekaonica i kartoteka.....	28
Prostorija za davanje terapije i previjanje.....	28
IZABRANI TIM DOKTORA - IZABRANI DOKTOR.....	29
Radno mjesto izabranog doktora.....	30
Radno vrijeme izabranog doktora.....	30
Radno vrijeme ambulante izabranog doktora u JZU.....	31
Zakazivanje kontakata kod izabranog doktor.....	32
Kućne posjete izabranog doktor.....	33
Uzimanje uzoraka za analizu.....	34
Rad sa hitnim slučajevima.....	35
Dokumentacija izabranog doktora.....	35
DJELOKRUG RADA IZABRANOG DOKTORA.....	36
Skrininzi.....	37
Davanje terapije.....	38
KOMUNIKACIJA.....	38
Komunikacija izabranog doktora sa specijalistima.....	38
Odnos izabranog doktora prema pacijentima.....	39

ZAMJENE U TIMU IZABRANOG DOKTORA.....	40
PLAN RADA IZABRANOG DOKTORA.....	43
EVIDENTIRANJE, REGISTROVANJE I UTVRĐIVANJE STANJA, OBOLJENJA I POVREDA	44
IV IZABRANI DOKTOR ZA ŽENE - GINEKOLOG.....	45
V MEDICINSKA SESTRA U TIMU IZABRANOG DOKTORA.....	45
VI OSTVARIVANJE PRAVA IZ OBAVEZNOG OSIGURANJA KOD IZABRANOG DOKTORA U PZU.....	46
VII IZABRANI STOMATOLOG.....	47
ORTODONCIJA.....	50
VIII ZDRAVSTVENE DJELATNOSTI KOJE SE REALIZUJU NA NIVOU PZZ.....	51
Hitna medicinska pomoć.....	62
Medicina rada.....	62
Sportska medicina.....	62
IX ZDRAVSTVENA DJELATNOST DRUGIH NIVOVA KOJA SE SPROVODI U DOMOVIMA ZDRAVLJA.....	53
Hospitalne (stacionarne) usluge.....	63
Dijaliza.....	63
X ZDRAVSTVENA ZAŠTITA U NEMEDICINSKIM USTANOVAMA.....	54
Zbrinjavanje osoba sa invaliditetom.....	54
XI ZDRAVSTVENA ZAŠTITA PRIPADNIKA SNAGA BEZBJEDNOSTI CRNE GORE.....	55
XII OPIS POSLA I RADNIH ZADATAKA U TIMU IZABRANOG DOKTORA.....	56
Opis poslova medicinske sestre-tehničara sa izabranim doktorom.....	56
XIII PRAVA GRAĐANA IZ OBAVEZNOG ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA.....	61
1. Usluge njege u okviru Doma zdravlja.....	62

I UVOD

Vlada Crne Gore preko resornog ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja sprovodi reformu sistema zdravstva. Da bi se krenulo u opsežnu reformu sistema usvojeno je nekoliko strateških dokumenata:

- Zdravstvena politika u RCG do 2020. godine (2001),
- Strategija razvoja zdravstva Republike Crne Gore (2003),
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Sl.list RCG 39/2004),
- Zakon o zdravstvenom osiguranju (Sl.list RCG 39/2004).

Reformu sistema zdravstva podržava međunarodna zajednica preko Svjetske banke, koja daje finansijsku potporu projektu. Projekat unapređenja zdravstva je veoma kompleksan. Jedna od njegovih ključnih komponenti je reforma sistema primarne zdravstvene zaštite.

U pripreмноj fazi projekta usvojeni su sljedeći dokumenti:

- Model organizacije sistema primarne zdravstvene zaštite
- Finansijski plan održivosti zdravstvenog sistema u Crnoj Gori za period 2005-2007. godine (2004)

Nakon otpočinjanja projekta usvojeni su:

- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti (Sl. list RCG 32/2005),
- Pravilnik o bližim uslovima u pogledu standarda, normativa i načina ostvarivanja primarne zdravstvene zaštite preko izabranog tima doktora ili izabranog doktora (Sl. list RCG 10/2008),
- Uredba o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja (Sl. list RCG 79/2005),
- Master plan razvoja zdravstva Crne Gore za period 2005-2010 (2005),
- Program obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti

Model organizacije sistema primarne zdravstvene zaštite je dokument kojim su operacionalizovana rješenja iz Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Zakona o zdravstvenom osiguranju. Modelom su postavljeni novi principi organizacije primarne zdravstvene zaštite:

- primarnu zdravstvenu zaštitu građani ostvaruju preko izabranog tima doktora medicine ili izabranog doktora medicine ili izabranog doktora stomatologije, podršku izabranom timu ili izabranom doktoru pruža ili omogućava dom zdravlja koji je referentni centar primarne zdravstvene zaštite,
- građani biraju izabrani tim doktora medicine, izabranog doktora medicine ili izabranog doktora stomatologije,
- Dom zdravlja pruža ili omogućava podršku izabranom timu ili izabranom doktoru iz oblasti: 1) imunizacije protiv vakcino-preventibilnih zaraznih bolesti; 2) otkrivanja i suzbijanja činilaca koji utiču na pojavu i širenje zaraznih i nezaraznih bolesti; 3) zdravstvene zaštite žena i planiranja porodice i 4) kućnog liječenja i patronažne zdravstvene zaštite,

- Dom zdravlja može omogućiti, odnosno pružiti podršku izabranom timu ili izabranom doktoru i iz sljedećih oblasti:
  - 1) sprovođenje edukacije o najčešćim zdravstvenim problemima i metodama njihove identifikacije, prevencije i kontrole;
  - 2) higijensko-epidemiološke zaštite;
  - 3) zaštite mentalnog zdravlja;
  - 4) liječenja plućnih bolesti i TBC i
  - 5) laboratorijskih, radioloških i drugih dijagnostičkih procedura, kao i drugih oblasti koje odredi Ministarstvo,
- Izabrani tim ili izabrani doktor može biti organizovan samostalno ili u okviru doma zdravlja,
- jedan osiguranik ima jednog izabranog doktora i jedan zdravstveni karton, osim osiguranika ženskog pola koji imaju i izabranog ginekologa za oblast reproduktivnog i seksualnog zdravlja,
- osiguranik ima pravo da izabere za svog izabranog doktora - doktora sa liste izabranih doktora bez obzira na njegovu specijalnost,
- osiguranici u sistem zdravstva ulaze preko svog izabranog doktora,
- osiguranike na sekundarni i tercijarni nivo upućuje njihov izabrani doktor,
- izabrani doktor je dostupan svojim osiguranicima 24 sata,
- kućno liječenje je u nadležnosti izabranog doktora,
- izabrani doktor ima definisana javna ovlašćenja,
- definisane su specijalnosti koje pružaju zdravstvenu zaštitu na primarnom nivou.

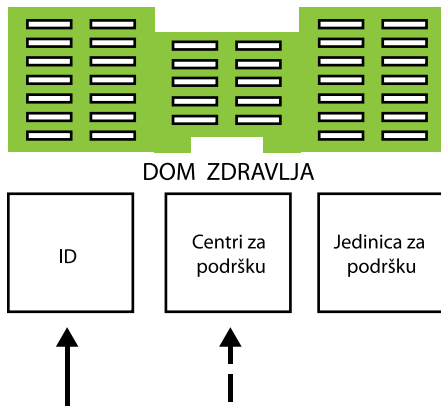
II DOM ZDRAVLJA

Sistem zdravstva je organizovan u tri nivoa:

- primarni,
- sekundarni i
- tercijarni.

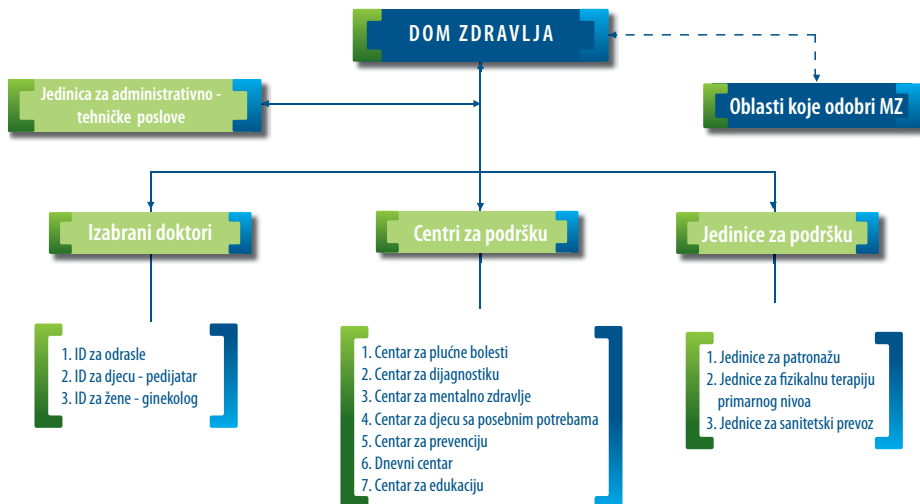

Primarna zdravstvena zaštita je prvi nivo na kom građanin ostvaruje zdravstvenu zaštitu i preko kog se uključuje u proces zdravstvene zaštite na drugim nivoima.

Na primarnom nivou zdravstvenu zaštitu provode - izabrani doktori (za odrasle, djecu i žene), izabrani stomatolozi, domovi zdravlja, hitna medicinska pomoć, zdravstvene ustanove specifične zdravstvene zaštite - zaposlenih i sportista i apoteke.

ORGANIZACIJA DOMA ZDRAVLJA

Javna zdravstvena ustanova dom zdravlja je referentni centar primarne zdravstvene zaštite. U okviru ambulanti izabranih doktora, centara za podršku i jedinica za podršku sprovode se brojne aktivnosti:

- 1) imunizacije protiv vakcino-preventibilnih zaraznih bolesti;
- 2) otkrivanje i suzbijanje čimilaca koji utiču na pojavu i širenje zaraznih i nezaraznih bolesti;
- 3) zdravstvena zaštita žena i planiranje porodice
- 4) kućno liječenje i patronažna zdravstvena zaštita.

Dom zdravlja može pružiti podršku izabranom timu ili izabranom doktoru i iz sljedećih oblasti:

- 1) sprovođenja zdravstvene edukacije i obrazovanja o najčešćim zdravstvenim problemima i metodama njihove identifikacije, prevencije i kontrole;
- 2) higijensko-epidemiološke zaštite;
- 3) zaštite mentalnog zdravlja;
- 4) liječenja plućnih bolesti i TBC i
- 5) laboratorijskih, radioloških i drugih dijagnostičkih procedura, kao i drugih oblasti koje odredi Ministarstvo.

Pored toga, dom zdravlja može da pruži i specifičnu zdravstvenu zaštitu zaposlenih i sportista.

■ RADNO VRIJEME DOMA ZDRAVLJA

Redovno radno vrijeme

JZU Dom zdravlja organizuje svoj rad i utvrđuje raspored, početak i završetak radnog vremena u skladu sa potrebama građana i aktom ministarstva.

U okviru propisanog radnog vremena, zdravstvena zaštita se pruža bez prekida u jednoj ili dvjema smjenama i tokom dežurstva.

Raspored radnog vremena definisan je tako da uskladjuje radno vrijeme izabranih doktora sa radnim vremenom centara i jedinica za podršku.

Raspored radnog vremena se ističe na vidnom mjestu.

Radno vrijeme u neradne dane (dežurstvo)

JZU Dom zdravlja uvodi dežurstvo u skladu sa propisima o radu.

Dežurstvo se organizuje neradnim danima (subota, nedjelja, vjerski i državni praznici).

U domu zdravlja se dežura u jednoj ili dvije smjene.

Dežuraju izabrani doktori za odrasle i izabrani doktori za djecu - pedijatri.

Izabrani doktori za žene - ginekolozi - ne dežuraju.

Lista dežurnih izabranih doktora formira se u Javnoj zdravstvenoj ustanovi. Na listi se osim doktora iz javnih mogu naći i izabrani doktori iz privatnih ustanova.

Dežurni izabrani doktor pruža zdravstvenu zaštitu svim osiguranicima kojima je neophodna neodložna medicinska pomoć (dijagnostika, liječenje i terapija).

Usluge iz javnih ovlašćenja izabranih doktora (pisanje recepta za hronične zdravstvene probleme, utvrđivanje privremene spriječenosti za rad, doznake i uputnice) tokom dežurstva se ne mogu pružati.

Dežurni tim čine izabrani doktor i medicinska sestra.

Dežurni izabrani doktor je, u stvari, doktor u zamjeni ostalim izabranim doktorima.

Koja će ambulanta biti mjesto rada izabranog doktora u dežurstvu određuje direktor doma zdravlja.

Rad sa osiguranicima dežurni izabrani doktor evidentira u protokolu dežurstva.

Izveštaj o uslugama pruženim tokom dežurstva redovno se dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Zdravstvena zaštita u domu zdravlja osiguranicima koji žive van sjedišta doma zdravlja (osiguranici iz drugih opština)

U slučaju potrebe, JZU pruža zdravstvenu zaštitu i onima čije je mjesto prebivališta druga opština.

U mjestu privremenog boravišta osiguranici mogu ostvariti zdravstvenu zaštitu kod izabranih doktora u JZU, za stanja koja se ne smatraju hitnim.

Za pružanje zdravstvene zaštite tim osiguranicima, JZU može da organizuje i posebnu ambulantu koja

nema status ambulate izabranog doktora, ako to prostorni i kadrovski kapaciteti DZ omogućavaju.

Kod izabranog doktora ili u posebnoj ambulanti mogu se pružiti jednokratne kurativne usluge (prvi pregled, kontrolni pregled) i intervencije i procedure (npr. davanje parenteralne terapije, davanje kiseonika, snimanje EKG, obrada rana i sl).

Rad sa osiguranicima koji žive u drugim opštinama izabrani doktor evidentira u protokolu prolaznih pacijenata.

Usluge koje se ostvare na ovaj način posebno se evidentiraju i dostavljaju Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje. Način evidentiranja i dostavljanja usluga propisuje Republički fond za zdravstveno osiguranje.

U slučaju da je osiguranicima iz drugih opština potrebna hitna medicinska pomoć, ona se ostvaruje u hitnoj medicinskoj pomoći, bez uputnica.

Pružanje zdravstvene zaštite u domu zdravlja osiguranicima koji nisu osiguranici Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje

Za pacijente koji nisu osiguranici Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje zdravstvena zaštita u JZU se pruža u skladu sa prihvaćenim međunarodnim sporazumima.

● ZDRAVSTVENA ZAŠTITA U RURALNIM KRAJEVIMA

Radno vrijeme ambulate izabranog doktora u seoskoj sredini sa organizacijom rada

Izabrani doktor u seoskoj sredini radi 8 sati dnevno, 5 dana u nedjelji.

Ordinira u jednoj ili više ambulanti, u zavisnosti od broja osiguranika.

Ako radi u dvije ili više ambulanti, sam pravi raspored rada u njima. Radno vrijeme usklađuje sa brojem osiguranika koji gravitiraju ambulanti i to tako da im je što češće i što duže dostupan.

Izabrani doktor u seoskoj sredini ne treba da primjenjuje princip zakazivanja pregleda, već prima sve kojima je potrebna zdravstvena usluga. Nakon toga obavlja kućne posjete i liječenje u kući bolesnika.

Izabrani doktor u seoskoj sredini ne dežura.

U slučaju da izabrani doktor nije u njegovoj ambulanti osiguranici zdravstvenu zaštitu mogu potražiti u najbližoj ambulanti. U tom slučaju doktor koji primi te osiguranike je doktor u zamjeni izabranog doktora.

Za zbrinjavanje hitnih medicinskih stanja u seoskoj sredini nadležna je hitna medicinska pomoć.

Ambulanta izabranog doktora u seoskom području

Ambulanta izabranog doktora u seoskoj sredini trebalo bi da ispunjava iste uslove u pogledu prostora i opreme kao ambulanta izabranog doktora u gradu.

Ista oprema može da se koristi za rad u više ambulanti.

U ambulanti radi izabrani doktor kojeg odredi direktor JZU.

Sadržaj rada izabranog doktora koji radi u seoskoj sredini je isti kao kod izabranog doktora u urbanoj sredini.

■ VAKCINACIJA I PREVENTIVNI PREGLEDI

Sve preventivne aktivnosti (vakcinacija i preventivni pregledi) sprovede izabrani doktori za djecu – pedijatri, u savjetovalištu za djecu.

Izabrani doktori za odrasle za preventivne aktivnosti (vakcinacija i preventivni pregledi školske djece) upućuju svoje osiguranike u savjetovalište za djecu.

Kada roditelj za novorođenče izabere doktora, ono treba da dobije vakcinalni karton sa planom vakcinacija.

Dom zdravlja organizuje vakcinaciju pozivanjem svojih osiguranika (pozivarska služba).

Pozivanje za vakcinaciju i preventivne preglede trebalo bi da bude centralizovano. Obavlja se pismima, telefonom, e-mailom, kroz sredstva javnog informisanja.

U organizaciji i realizaciji pozivanja za obaveznu vakcinaciju, sa podacima i službama, učestvuju bolnice (porodilišta) i lokalna samouprava. Obavezu da uspostavi saradnju sa porodilištem i lokalnom samoupravom ima dom zdravlja.

Organizacija pozivarske službe, preventivnih pregleda i vakcinacije u savjetovalištu za djecu je u nadležnosti direktora doma zdravlja.

Za školsku djecu koja podliježu obavezi vakcinacije/revakcinacije i preventivnim pregledima, u dogovoru sa Ministarstvom prosvjete i školama, organizuju se vakcinacija i preventivni pregledi u savjetovalištima za djecu, u posebnim, planiranim terminima.

Srednjoškolcima bi trebalo da se oformi preventivni karton (list) na kom se evidentira samo stanje ili bolest koja se ustanovi na preventivnom pregledu i podaci o izabranom doktoru (izvještavanje i saradnja sa izabranim doktorom).

I za studente bi trebalo otvoriti preventivni karton (list) na kome se evidentira samo stanje ili bolest koja se ustanovi na preventivnom pregledu, kao i podaci o izabranom doktoru.

Studenta na obavezni planirani preventivni pregled poziva izabrani doktor. Preventivni karton se nalazi u zdravstvenom kartonu studenta.

«Kampanjska vakcinacija» odvija se na terenu gdje nije moguće obavljati stalnu zdravstvenu službu ili se organizuje za djecu koja nisu vakcinisana u redovnim terminima. «Kampanjsku vakcinaciju» organizuje dom zdravlja, a realizuje izabrani doktor za djecu - pedijatar.

Ako je izabrani doktor u PZU, onda je on dužan da organizuje i obezbijedi sve preventivne aktivnosti (vakcinacija i preventivni pregledi) osiguranicima koji imaju pravo na to. Izabrani doktor u PZU može, sa domom zdravlja, da sklopi ugovor i da vakcinaciju njegovih osiguranika obavlja dom zdravlja.

Vakcinacija je jedna od bitnih aktivnosti za sve izabrane doktore i JZU i mora da zadovolji sljedeće kriterijume:

- 95% vakcinacije djece u petoj godini života
- 100% seruma ana Te kod povrede nevakcinisanog
- 100% vaccine ana Te kod povrede
- mogućnost neobaveznih vakcinacija
- mogućnost vakcinacije od gripe

Preventivni pregledi i vakcinacije u savjetovalištu za djecu se evidentiraju kroz dnevnu, odnosno mjesečnu evidenciju rada izabranog doktora koju on dostavlja JZU. Bez obzira na to koji izabrani doktor u savjetovalištu za djecu obavlja preventivne preglede i vakcinaciju, usluga se evidentira izabranom doktoru kod koga je taj osiguranik registrovan.

Preventivne usluge čine sastavni dio mjesečnih usluga koje JZU upućuje Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Takođe, podatke o vakcinaciji i preventivnim pregledima JZU dostavlja Institutu za javno zdravlje.

■ REGISTRACIJA OSIGURANIKA

Postupak registracije

Registracija se obavlja u zdravstvenim ustanovama koje Republičkim fondom za zdravstveno osiguranje imaju sklopljen ugovor za pružanje zdravstvene zaštite na primarnom nivou.

Tehničke uslove za registraciju obezbjeđuje Republički fond za zdravstveno osiguranje. Listu izabranih doktora formira zdravstvena ustanova.

Zdravstvena ustanova dužna je da obezbijedi uslove za izbor doktora u pogledu:

- prostora i opreme za izbor izabranog doktora u skladu sa pravilnikom;
- osoblja koje će pružiti pomoć osiguranicima pri izboru izabranog doktora;
- uslova za elektronsko evidentiranje izbora izabranih doktora.

Spisak doktora koji se mogu birati objavljuje se na vidnom mjestu zdravstvene ustanove i organizacionim jedinicama Fonda.

Izabrani doktor dostupan je osiguranicima za registrovanje sve dok ne postigne maksimalni broj osiguranika ili koeficijenata, koji je propisan odlukom Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje.

Izabrani doktor se nalazi na listi izabranih doktora dok je na snazi ugovor Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje i JZU, osim u posebnim uslovima, što treba da bude regulisano pomenutim ugovorom.

Ako izabrani doktor napusti zdravstvenu ustanovu, onda je obaveza zdravstvene ustanove da, do isteka ugovora sa Republičkim fondom za zdravstveno osiguranje, obezbijedi doktora za zamjenu.

Ako je doktor odsutan zbog bolesti duže od tri mjeseca, on ostaje na listi izabranih doktora, a osiguranici ga mogu zamijeniti ako žele, ili mogu čekati da se njihov izabrani doktor vrati na posao.

Promjena doktora

Za promjenu izabranog doktora nije potrebna ničija saglasnost.

Ako se promjena izabranog doktora obavlja van poziva za registraciju od Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, onda osiguranik navodi razloge zamjene izabranog doktora na obrascu za registraciju.

Promjena izabranog doktora obavlja se na mjestu rada doktora kojeg osiguranik želi da promijeni. Ukoliko dođe do nesporazuma između osiguranika i tima izabranog doktora, izabrani doktor može pokrenuti postupak kojim bi on prestao da bude izabrani doktor za tog osiguranika.

■ DOKTOR U ZAMJENI

Da bi se mogla organizovati svakodnevna zdravstvena zaštita, JZU može da angažuje «doktora u zamjeni»

«Doktor u zamjeni» je izabrani doktor koji već ima svoju ambulantu i svoje registrovane osiguranike, a pristaje da radi van redovnog radnog vremena.

«Doktor u zamjeni» sprovodi sve aktivnosti (preventivne, kurativne sa kućnim liječenjem, javna ovlaštenja, intervencije) sa osiguranicima izabranog doktora kojeg mjenja.

«Doktor u zamjeni» realizuje plan rada izabranog doktora kojeg mjenja.

Rad «doktora u zamjeni» se u dnevnoj i mjesečnoj evidenciji bilježi kroz formu «doktor u zamjeni».

«Doktor u zamjeni» ne može da ostvari svoj plan rada kroz usluge koje pruža osiguranicima kojima nije izabrani doktor.

«Doktor u zamjeni» koristi recepte, uputnice i ostalu dokumentaciju izabranog doktora kojeg mijenja da bi osiguranici mogli da ostvare svoja prava iz obaveznog osiguranja.

Usluge koje realizuje «doktor u zamjeni» se Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje upućuju na ime izabranog doktora kojeg je mijenjao.

«Doktor u zamjeni» omogućava da primarnu zdravstvenu zaštitu građani ostvaruju preko izabranog tima doktora medicine.

■ FAKTURISANJE USLUGA

Evidenciju o radu svog tima izabrani doktor dostavlja, u elektronskoj formi, JZU -jedinici za administrativno-tehničke poslove.

Javna zdravstvena ustanova, na osnovu dobijenog izvještaja o radu tima izabranog doktora, ispostavlja fakturu Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Sadržaj fakture propisuje Republički fond za zdravstveno osiguranje.

■ PARTICIPACIJA

Odluku o visini učešća osiguranih lica u troškovima korišćenja zdravstvene zaštite donosi Ministarstvo, na osnovu godišnjeg programa zdravstvene zaštite Fonda i godišnjeg finansijskog plana Fonda. Naplata participacije je dužnost medicinske sestre u timu izabranog doktora.

■ PRAVNI STATUS ORGANIZACIONIH CJELINA DOMA ZDRAVLJA

Pravni status izabranog doktora

Izabrani doktor može da radi u JZU.

Kada je izabrani doktor u radnom odnosu sa JZU, poštuju se sva rješenja iz zakona koja definišu rad.

Izabrani doktor treba da potpiše pojedinačni ugovor sa JZU.

I članovi tima treba da imaju pojedinačne ugovore sa JZU kojim su definisana njihova prava i obaveze.

Pojedinačni ugovor sa JZU treba da definiše prava i obaveze tima izabranog doktora i JZU.

Pravni status cetara za podršku

Centri za podršku su organizovani u JZU.

Centar za plućne bolesti i TBC, centar za mentalno zdravlje, mikrobiološka laboratorija kao dio centra za dijagnostiku, centar za djecu sa posebnim potrebama i higijensko-epidemiološka služba, kao dio centra za prevenciju, organizovani su na regionalnom principu.

Laboratorijska dijagnostika, rentgen i ultrazvučna dijagnostika kao dio centra za dijagnostiku, centar za prevenciju i dnevni centar, organizuju se na lokalnom principu.

Centar za edukaciju će biti u JZU Dom zdravlja Podgorica.

Ako je izabrani doktor u privatnoj zdravstvenoj ustanovi, on može da napravi ugovor i sa centrima za podršku koji su organizovani u JZU.

Republički fond za zdravstveno osiguranje može da napravi ugovor sa PZU koje imaju razvijenu djelatnost koja po sadržini pripada nekom od centara za podršku.

Pravni status jedinica za podršku

Jedinice za podršku su organizovane u JZU.

Ako je izabrani doktor u privatnoj zdravstvenoj ustanovi, on može da napravi ugovor sa jedinicama za podršku koje su organizovane u javnim zdravstvenim ustanovama.

CENTRI ZA PODRŠKU

Centar za plućne bolesti i tuberkulozu

Centar se organizuje na regionalnom principu.

Sadržaj rada centra za plućne bolesti i TBC je definisan osnovnim paketom usluga. U centru se sprovodi i program kontrole tuberkuloze u Crnoj Gori.

U centar za plućne bolesti i TBC osiguranici dolaze sa uputom izabranog doktora, osim ako je riječ o aktivnostima koje se tiču programa kontrole tuberkuloze u Crnoj Gori.

Doktor u centru za plućne bolesti i TBC može da propisuje lijekove za liječenje tuberkuloze, kao ovlašćeni doktor.

Ako doktori u centru za plućne bolesti i TBC propišu davanje terapije koja je definisana kao intervencije (inhalacija, kiseonik), onda je osiguranik prima u centru, u prostoriji za terapiju. ošto se centar za plućne bolesti i TBC osniva na regionalnom principu, to se davanje terapije odnosi samo na osiguranike kojima je ona neophodna u momentu kada se nalaze na pregledu ili dijagnostici.

Ako je osiguraniku potrebno da prima višednevnu terapiju, po izvještaju specijaliste iz centra za plućne bolesti i TBC, onda tu terapiju prepisuje izabrani doktor, i ona će se realizovati u ambulanti izabranog doktora.

Centar za dijagnostiku

A) Laboratorijska dijagnostika:

Hemijsko-biohemijska laboratorija

SVAKA zdravstvena ustanova na primarnom nivou, koja pruža zdravstvenu zaštitu osiguranicima preko izabranog doktora, mora organizovati laboratoriju za hemijsko-biohemijske analize.

Laboratorije hemijsko-biohemijskih analiza trebalo bi da su kategorisane po dijagnostičkim nivoima usluga, a u skladu sa propisima Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja i da imaju akreditaciju.
Mikrobiološka laboratorija

Mikrobiološke laboratorije se organizuju po regionalnom principu.

Mikrobiološke laboratorije treba da budu kategorisane po dijagnostičkim nivoima usluga, u skladu sa propisima Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja i da imaju akreditaciju.

B) Radiološka dijagnostika:

Rentgen dijagnostika

Na rentgen dijagnostiku se dolazi po uputu izabranog doktora. Rezultat (rentgenski snimak), se dostavlja radiologu ili izabranom doktoru. Ako se dostavlja radiologu, onda uz uput za rentgen treba da stoji i uput specijalisti radiologu.

Ultrazvučna dijagnostika:

Na ultrazvučnu dijagnostiku dolazi se sa uputom izabranog doktora. Rezultati se dostavljaju izabranom doktoru nakon što radiolog uradi traženu ultrazvučnu analizu.

Ultrazvučne preglede svojih pacijenata može da obavlja i izabrani doktor koji ima potreban sertifikat. On ne može da radi ultrazvučne preglede za druge osiguranike, niti da radi po uputama drugih izabranih doktora.

Ultrazvučnu dijagnostiku kukova kod odojčadi i novorođenčadi obavlja obučeni izabrani doktor za djecu - pedijatar ili obučeni ortoped ili radiolog.

Centar za mentalno zdravlje

Centar za mentalno zdravlje je sastavni dio JZU.

Centar za mentalno zdravlje je organizovan na regionalnom principu. U centru za mentalno zdravlje zdravstvena zaštita se obavlja po uputima izabranog doktora.

Evidencija rada u centru za mentalno zdravlje vezana je za upute izabranog doktora, za dio koji se tiče prava osiguranika iz obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Doktor u centru za mentalno zdravlje može da propisuju određene lijekove za mentalne poremećaje kao ovlašćeni doktor. Koji su to lijekovi koje može da propiše psihijatar u centru za mentalno zdravlje, definiše se Pravilnikom o propisivanju lijekova.

U centru za mentalno zdravlje realizuje se i Vladina strategija unapređenja mentalnog zdravlja. Tada se u centar ulazi bez uputa izabranog doktora.

Evidencija rada u centru za mentalno zdravlje koja se odnosi na program Vladine strategije unapređenja mentalnog zdravlja ne vodi se na obrascima koji se upućuju Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje. Izvještaji o realizaciji tih aktivnosti dostavljaju se naručiocima programa.

Organizacija ovog dijela centra za mentalno zdravlje, kao i sadržaja programa koji će se ostvarivati je u nadležnosti direktora JZU dom zdravlja, u saradnji sa nacionalnom komisijom za mentalno zdravlje.

Centar za djecu sa posebnim potrebama

Centar za djecu sa posebnim potrebama osniva se na regionalnom principu.

U centar za djecu sa posebnim potrebama može se doći po predlogu izabranog pedijatra ili bez njega.

Porodilište, neonatološko odjeljenje, izabrani pedijatri, savjetovalište za reproduktivno zdravlje i drugi, obavljaju detekciju novorođenčadi sa visokim rizikom i djece sa poremećajem u razvoju, ili sa drugim teškim hroničnim oboljenjima i upućuju ih u centar.

U rad Savjetovališta za djecu sa hroničnim oboljenjima mogu se uključivati i izabrani pedijatri edukovani za određene bolesti koje mogu uticati na normalan razvoj djeteta

Pedijatar u centru može prepisivati određene lijekove kao ovlašćeni doktor. Koje lijekove može da propiše pedijatar u centru za djecu sa posebnim potrebama definiše se Pravilnikom o propisivanju lijekova.

Izveštaj o radu dostavlja se JZU, a JZU ga prosleđuje Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Centar za edukaciju

Centar za edukaciju biće organizovan samo u JZU Dom zdravlja Podgorica.

Centar je mjesto za kontinuiranu edukaciju ljekara koji pružaju zdravstvenu zaštitu na primarnom nivou.

Tu će se obavljati obuka za timove izabranih doktora, dio pripravničkog staža za doktore medicine i specijalističkog staža iz porodične medicine.

U centru za edukaciju može da postoji i ambulanta izabranog doktora.

Organizacija rada centra je u nadležnosti direktora JZU.

U organizaciji rada i realizaciji aktivnosti u centru za edukaciju sarađuju Medicinski fakultet i Ljekarska komora Crne Gore.

O radu ovog centra JZU ne podnosi izvještaj Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Centar za prevenciju

A) Savjetovalište za djecu

Savjetovalište za djecu se organizuje u okviru ambulate izabranog doktora za djecu - pedijatra.

Izabrani doktor za djecu - pedijatar dio svojih dnevnih aktivnosti realizuje u savjetovalištu.

Savjetovalište za djecu može da koristi više izabranih doktora za djecu -pedijatara u istom danu po rasporedu koji se pravi za mjesec dana.

Savjetovalište radi u jednoj ili dvije smjene, u zavisnosti od broja izabranih doktora - pedijatara.

Radno vrijeme savjetovališta isto je kao i radno vrijeme ambulate izabranog doktora za djecu - pedijatra.

U savjetovalištu stalno radi najmanje jedna medicinska sestra zadužena za vakcinaciju i medicinska sestra iz tima izabranog doktora za djecu - pedijatra.

Tu se odvijaju preventivne aktivnosti (vakcinacija i preventivni pregledi) izabranog doktora za djecu - pedijatra kao i vakcinacija i preventivni pregledi školske djece.

Formira se pozivarska služba koja je sastavni dio savjetovališta za djecu i koja sprovodi dio aktivnosti oko vakcinacije (planiranje, trebovanje, čuvanje, izvještavanje Institutu za javno zdravlje....)

U savjetovalištu za djecu se nalaze vakcinalni kartoni.

Tu se nalaze i preventivni zdravstveni kartoni (listovi).

Evidencija usluga obavlja se na propisanim obrascima za dnevnu evidenciju rada izabranih doktora.

Izvjestaji o radu u savjetovalištu se šalju JZU u okviru redovnih mjesečnih izvještaja o radu izabranih doktora, koje JZU prosleđuje Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

B) Populaciono savjetovalište

Populaciono savjetovalište radi u jednoj ili dvije smjene, zavisno od broja izabranih doktora i programa koji se realizuju.

Radno vrijeme savjetovališta odgovara radnom vremenu ambulanti izabranih doktora za odrasle.

U savjetovalište se dolazi bez uputnice, po predlogu izabranog doktora ili bez njega.

U populacionom savjetovalištu stalno radi medicinska sestra odnosno medicinski tehničar u timu za realizaciju programa.

Programne ostvaruju angažovani timovi.

Izvjestaj o radu u populacionom savjetovalištu, koji se tiče realizacije programa prihvaćenih od Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, dostavlja se Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje. Izvjestaj se veže za nosioca tima koji realizuje program.

Izvjestaj o realizaciji programa koji ne finansira Republički fond za zdravstveno osiguranje se ne dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje već naručiocima programa.

C) Savjetovalište za mlade

Savjetovalište za mlade radi u jednoj ili dvije smjene, u zavisnosti od broja izabranih doktora u savjetovalištu i programa koji se ostvaruju.

Radno vrijeme savjetovališta odgovara radnom vremenu izabranih doktora za djecu - pedijata i izabranih doktora za odrasle.

U savjetovalište se dolazi bez uputnice, po predlogu izabranog doktora ili bez njega.

U savjetovalištu za mlade stalno radi medicinska sestra, odnosno medicinski tehničar u timu za real-

izaciju programa, a izabrani doktori za djecu - pedijatri ili izabrani doktori za odrasle angažovani su u okviru individualnih i grupnih zdravstveno-vaspitnih programa, koji su propisani mjerama zdravstvene zaštite za školsku djecu, studente i omladinu, koje je prihvatio Republički fond za zdravstveno osiguranje.

Izveštaji o realizaciji programa Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje dostavljaju se tom fondu.

Izabrani doktori za djecu - pedijatri ili izabrani doktori za odrasle, mogu da obavljaju grupni zdravstveno-vaspitni rad ili realizuju programe za školsku djecu, studente i omladinu, koje nije prihvatio Republički fond za zdravstveno osiguranje. Tada se izvještaj o realizovanim programima dostavljaju naručiocima programa.

D) Savjetovalište za reproduktivno zdravlje

Savjetovalište za reproduktivno zdravlje radi u jednoj ili dvije smjene, u zavisnosti od broja izabranih doktora koji rade u savjetovalištu i programa koji se realizuju.

Radno vrijeme savjetovališta odgovara radnom vremenu izabranih doktora za žene - ginekologa. U savjetovalište se dolazi bez uputnice po predlogu izabranog doktora ili bez njega.

U savjetovalištu za reproduktivno zdravlje stalno radi medicinska sestra odnosno medicinski tehničar u timu za realizaciju programa, a izabrani doktori za žene - ginekolozi obavljaju individualni i grupni zdravstveno-vaspitni rad iz djelokruga svog rada i realizuju program mjera zdravstvene zaštite žena koje je prihvatio Republički fond za zdravstveno osiguranje.

Kada izabrani doktor za žene - ginekolog radi na realizaciji programa prihvaćenih od Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, onda izvještaje dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Kada izabrani doktori za žene - ginekolozi obavljaju grupni zdravstveno-vaspitni rad ili realizuju programe zdravstvene zaštite za žene, mimo zahtjeva Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, onda izvještaje ne šalju Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje već naručiocu programa.

E) Higijensko-epidemiološka služba

Higijensko-epidemiološka služba se organizuje po regionalnom principu.

U higijensko-epidemiološku službu se dolazi bez uputnice.

Higijensko-epidemiološka služba pruža preventivne aktivnosti kao što su: higijensko-sanitarni nadzor nad objektima za smještaj predškolske djece (vrtići), školske djece (đački domovi), studenata (studentski domovi) i škola (osnovnih i srednjih). U njenoj nadležnosti je i prevencija i kontrola zaraznih bolesti sa imunizacijom po epidemiološkim indikacijama, kao i aktivnosti na prevenciji i suzbijanju nezaraznih bolesti od većeg socio-medicinskog značaja.

Higijensko-epidemiološka služba učestvuje u programima od javnog zdravstvenog interesa.

Kada higijensko-epidemiološka služba obavi usluge koje su definisane Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, onda izvještaj o radu dostavlja JZU, a JZU ga dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

O preventivnim aktivnostima JZU dostavlja izvještaj i Institutu za javno zdravlje.

Kada higijensko-epidemiološka služba obavlja aktivnosti definisane programom koji je prihvatio Republički fond za zdravstveno osiguranje, onda izvještaj o realizovanim programima dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Dnevni centar

U dnevnom centru rade zdravstveni radnici sa visokom, višom ili srednjom stručnom spremom, edukovani za rad u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

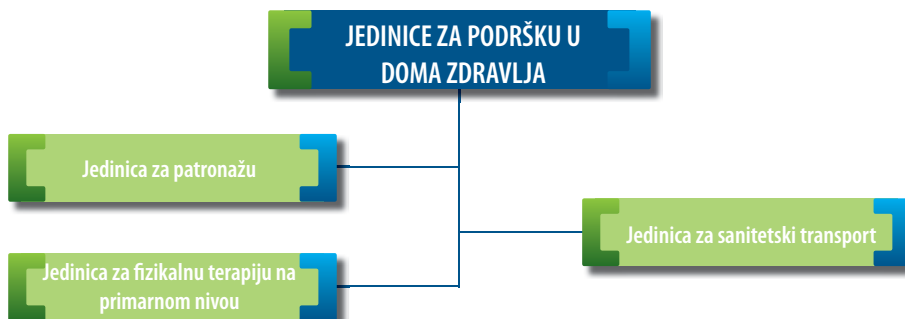
Izabrani doktori osiguranike kojima je potreban povećani medicinski nadzor u toku dana, upućuju u dnevni centar, sa nalogom za sprovođenje neke medicinske intervencije ili tretmana.

U definisanju usluga u dnevnom centru učestvuju ministarstvo zdravlja, JZU, Republički fond za zdravstveno osiguranje i jedinica lokalne samouprave za djelatnost zdravstva i socijalnog staranja.

Usluge koje se ostvaruju u dnevnom centru, za registrovane osiguranike se evidentiraju onako kako se definiše u dogovoru zainteresovanih strana.

Zdravstveni radnici koji stalno rade u dnevnom centru, dostavljaju izvještaj o svom radu JZU, a JZU ga dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

■ JEDINICE ZA PODRŠKU

Jedinica za patronažu

U jedinici za patronažu rade patronažne sestre sa visokom ili višom stručnom spremom.

One obavljaju usluge koje su definisane Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja (posjete trudnici, babinjari, novorođenčetu, malom djetetu i njihovoj porodici, posjete hroničnim bolesnicima i invalidnim osobama, porodicama koje imaju zdravstveno-socijalne probleme ili brinu o invalidnoj osobi, teškom bolesniku ili staroj osobi).

Pomažu izabranom doktoru kod kućnog liječenja, sprovodeći tretmane i postupke po nalogu izabranog doktora.

Učestvuju u promociji zdravlja i zdravstvenom prosvjećivanju.

Da bi obavljala svoje preventivne usluge, patronažna sestra bi trebalo od izabranih doktora da dobije spisak osiguranika koji imaju pravo na preventivnu patronažnu posjetu.

Patronažna sestra pomaže izabranom doktoru kada je riječ o pravu osiguranika na liječenje u stanu (kući) osiguranika.

Da bi se realizovalo liječenje u stanu (kući) osiguranika izabrani doktor je dužan da napiše dupli nalog za lijekove ili sanitetski materijal. Jedan nalog služi da osiguranik dobije potrebne lijekove ili sanitetski materijal, a drugi nalog je za patronažnu sestru (da zna koji tretman i postupak treba da obavi kod osiguranika).

Potrebne lijekove i sanitetski materijal za liječenje kod kuće osiguranik dobija u ambulanti izabranog doktora.

Nalog za patronažnu posjetu sestra preuzima kod izabranog doktora koji ga je napisao.

Patronažna sestra upoznaje izabranog doktora o obavljenom tretmanu i postupku u stanu (kući) osiguranika i o zdravstvenom stanju osiguranika.

Kada osiguranik izabranog doktora živi van dijela grada koji pokriva patronažna sestra iz tima izabranog doktora, onda nalog preuzima druga patronažna sestra, zadužena za taj dio grada.

U tom slučaju, patronažna sestra koja je obavila nalog upoznaje izabranog doktora o zdravstvenom stanju osiguranika.

U seoskim sredinama patronažne posjete obavljaju patronažne sestre iz jedinice za patronažu JZU, zadužene za te krajeve.

Patronažna sestra evidentira svoje patronažne posjete kroz propisan obrazac o radu. Izvještaj o pruženim uslugama dostavlja JZU, zatim prosleđuje Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Patronažna sestra koja ne radi u JZU, a ima koncesiju, organizuje se u skladu sa svojim sposobnostima.

Jedinica za fizikalnu terapiju na primarnom nivou

Jedinica za fizikalnu terapiju na primarnom nivou usluge pruža osiguranicima po uputu izabranog doktora.

Terapiju koju pružaju fizioterapeuti u jedinici za fizikalnu terapiju primarnog nivoa propisuje izabrani doktor. Izabrani doktor može tražiti konsultaciju specijaliste fizikalne medicine ili druge grane medicine, radi propisivanja fizikalne terapije.

Fizioterapeuti koji rade u jedinici za fizikalnu medicinu primarnog nivoa učestvuju u radu timova koji zbrinjavaju djecu sa posebnim potrebama.

Evidencija i izvještaj o radu dostavlja se JZU, a zatim prosleđuje Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Ako osiguranik nema uput od izabranog doktora, a koristi usluge u jedinici za fizikalnu terapiju na primarnom nivou, onda se te usluge ne mogu evidentirati kao redovne usluge i ne mogu ući u izvještaj o radu koji se dostavlja JZU.

Jedinica za sanitetski prevoz

Jedinica za sanitetski prevoz pruža usluge osiguranicima po nalogu izabranog doktora.

Jedinica za sanitetski prevoz može da pruža usluge, osiguranicima, po nalazu i mišljenju ljekarske komisije Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje i zbog prevoza psihijatrijskih bolesnika.

Izabrani doktor daje nalog jedinici za sanitetski prevoz za osiguranika kome je prevoz neophodan (nepokretni ili teško pokretni pacijenti).

Nalog se jedinici za sanitetski prevoz daje jedan do tri dana prije potrebnog prevoza.

Ako izabrani doktor ima informaciju o vremenu zakazane konsultacije (pregleda), previjanja, intervencije ili neke druge potrebe za zdravstvenom zaštitom svog osiguranika, onda o tome unaprijed obavještava jedinicu za sanitetski prevoz, kako bi joj ostavio dovoljno vremena za planiranje.

U slučaju neplaniranog prevoza, nalog se daje istog dana.

Jedinica za sanitetski prevoz se koristi i za odlazak izabranog doktora u kućnu posjetu.

Svaki izabrani doktor evidentira sanitetski prevoz za koji je izdao nalog.

Vozač koji obavi sanitetski prevoz po nalogu izabranog doktora izvještava ga o tome na interno propisanom obrascu.

Izabrani doktor izvještaj o sanitetskom prevozu ne dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Kada se sanitetski prevoz obavlja po nalazu i mišljenju ljekarske komisije Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje ili se radi o sanitetskom prevozu psihijatrijskog bolesnika, onda se koristi nalog za sanitetski prevoz koji je propisao Republički fond za zdravstveno osiguranje. Nalog za taj sanitetski prevoz daje direktor doma zdravlja.

Izvještaj o tako obavljenom prevozu se dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje na propisanom obrascu.

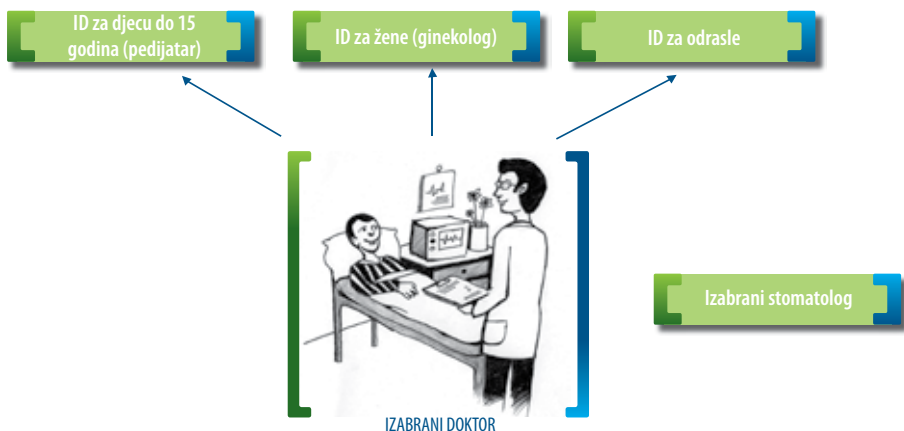
III IZABRANI DOKTORI

Primarnu zdravstvenu zaštitu građani ostvaruju preko izabranog tima doktora medicine ili izabranog doktora medicine ili izabranog doktora stomatologije (u daljem tekstu: izabrani tim ili izabrani doktor).

Izabrani tim ili izabrani doktor mogu biti organizovani samostalno ili u okviru doma zdravlja.

Tamo gdje ne postoje uslovi za ostvarivanje zdravstvene zaštite preko izabranog tima doktora medicine ili izabranog doktora medicine, građani ostvaruju zdravstvenu zaštitu preko doktora koji je određen u skladu sa zakonom.

Izbor doktora obavlja se najmanje na jednu godinu.

Izabrani doktor može biti:

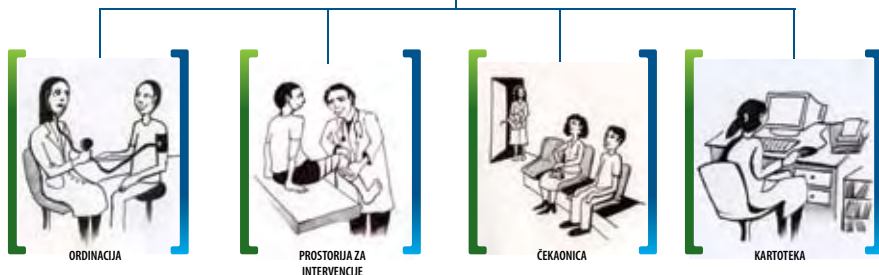
- za odrasle, iznad 15 godina,
- za djecu do 15 godina - pedijatar,
- za žene – ginekolog,
- izabrani stomatolog.

Obim rada, aktivnosti i obaveza izabranog doktora su precizno definisani i detaljno utvrđeni Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja (u daljem tekstu «osnovni paket zdravstvenih usluga za primarnu zdravstvenu zaštitu»).

■ AMBULANTA IZABRANOG DOKTORA

Da bi izabrani doktor mogao da pruži zdravstvenu zaštitu osiguranicima, mora da ima adekvatan prostor i opremu. Izabrani doktor u privatnoj zdravstvenoj ustanovi (PZU) sam obezbjeđuje zakonom propisan prostor i opremu. Kada radi u javnoj zdravstvenoj ustanovi (JZU), onda dom zdravlja obezbjeđuje zakonom propisan prostor i opremu.

AMBULANTA IZABRANOG DOKTORA

Ambulanta izabranog doktora treba da koristi propisanu opremu i to najmanje:

- EKG,
- glukometar,
- inhalator,
- bocu sa kiseonikom,
- računar.

Ambulanta izabranog doktora mora biti opremljena i lijekovima, a to znači:

- odvojena anti-šok terapija,
- standardna injekciona terapija,
- infuzioni rastvori,
- lijekovi u ljeekarskoj torbi,
- vakcine i serumi (za vakcinacije po epidemiološkim i kliničkim indikacijama, ukoliko u toj opštini ne postoji HES. U tom slučaju ambulanta mora imati i poseban frižider za čuvanje vakcina i seruma).

Ambulanta izabranog doktora mora biti uređena, što znači:

- da je ambulanta smještena na dostupnom mjestu,
- ambijent čekaonice ugodan,
- prostor čist,
- prostorije dostupne invalidima
- sterilizacija instrumenata sprovedena po važećim propisima.

Ambulante izabranog doktor su u JZU dom zdravlja organizovane da obezbijede pružanje zdravstvene zaštite osiguranicima preko izabranog tima doktora medicine (tzv. grupna praksa).

Organizacija prostora ambulante izabranog doktora zavisi od funkcionalnosti objekta koji se koristi za pružanje zdravstvene zaštite.

Ordinacija

Prostor jedne ambulante mogu da koriste dva ili više timova izabranih doktora. Ako u jednoj zdravstvenoj stanici (ustanovi) ima više ambulanti izabranih doktora, onda su one organizovane tako

da dva izabrana doktora koriste jednu ordinaciju, dok su čekaonica, kartoteka, prostorije za terapiju i previjanje, kao i za uzimanje uzoraka i WC, zajedničke za sve izabrane doktore.

Čekaonica i kartoteka

Čekaonica može da bude za jednog izabranog doktora ili zajednička za više doktora. Opremljena je predviđenim sadržajem. U čekaonici ili na kartoteci treba da postoji knjiga utisaka i žalbi. Svaki izabrani doktor formira svoju kartoteku. Kartoteka izabranog doktora mora biti dostupna doktorima iz te ambulante, izabranom timu doktora medicine (iz grupe prakse) kao i izabranom doktoru u zamjeni.

Formiranje kartoteke podrazumjeva i «prebacivanje» zdravstvenih kartona od jednog izabranog doktora do drugog izabranog doktora ili iz ranije kartoteke zdravstvenog punkta (ustanove) do kartoteke izabranog doktora.

U slučaju preregistracije i «prebacivanja» zdravstvenih kartona od jednog izabranog doktora do drugog, obaveza je izabranog doktora da zdravstveni karton uz potpis preda novoizabranom doktoru. Ako se radi o «prebacivanju» zdravstvenih kartona iz ranije kartoteke zdravstvenog punkta (ustanove) do kartoteke izabranog doktora, onda je «prebacivanje» zdravstvenih kartona u nadležnosti glavne sestre doma zdravlja. Kod «prebacivanja» zdravstvenih kartona ne smije se dozvoliti da osiguranici nose svoj zdravstveni karton, osim ako nije propisno obezbjeđen i uz saglasnost glavne sestre doma zdravlja.

Karton se može predati na ruke osiguranika ili roditelju maloljetnog osiguranika u slučaju napuštanja mjesta prebivališta, uz potpis osiguranika ili roditelja pacijenta i broj njegove važeće lične karte. Karton se može slati poštom kao vrijednosna ili preporučena pošiljka.

I u jednom i u drugom slučaju zdravstveni karton mora biti u koverti, zapečaćen, uz potpis izabranog doktora, sa pečatom JZU.

Glavna sestra doma zdravlja treba da provjeri da li je karton stigao u zdravstvenu ustanovu u kojoj će se osiguranik ubuduće liječiti.

Vodi se i knjiga na ovaj način izdatih zdravstvenih kartona.

■ PROSTORIJA ZA INTERVENCIJE (INJEKCIJE, OBRADA RANA, INHALACIJE, INFUZIJE)

Ovaj prostor u JZU zajednički je svim izabranim doktorima u zdravstvenom punktu (ustanovi).

Ako na jednom zdravstvenom punktu (ustanovi) radi samo jedan izabrani doktor, onda samo on koristi ovaj prostor.

Kad izabrani doktor ili više njih radi u PZU, on/oni koriste prostor za intervencije te zdravstvene ustanove.

■ NATPISI

Sve prostorije koje su u funkciji izabranog doktora moraju biti adekvatno označene.

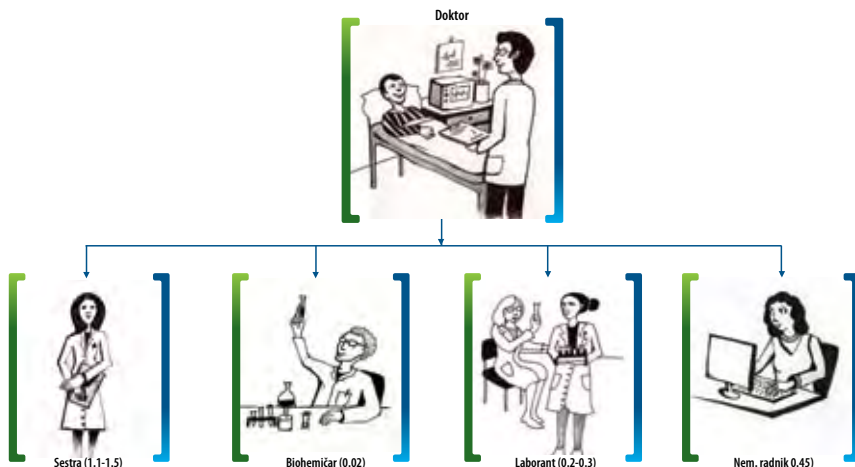
Natpisi obezbjeđuju korisnicima nephodne informacije kako bi se izbjegli mogući nesporazumi i problemi u komunikaciji.

Obavještenje o radnom vremenu izabranog doktora treba da sadrži podatke o početku i kraju radnog vremena, pauzi, terminu kućnih posjeta, terminu rada na preventivi, terminu rada na kurativi.

Izabrani doktor i njegov tim moraju imati bedževe za identifikaciju.

Kada u ordinaciji kod izabranog doktora boravi doktor medicine, doktor koji obavlja pripravnički staž, dio specijalističkog staža ili dio kontinuirane edukacije, izabrani doktor je dužan da o tome obavijesti svoje pacijente natpisom na ulaznim vratima ordinacije.

■ IZABRANI TIM DOKTORA - IZABRANI DOKTOR

Izabrani tim doktora čine: doktor medicine, specijalista opšte medicine, specijalista urgentne medicine, pedijatar, specijalista interne medicine ili specijalista medicine rada, koji su edukovani za rad u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, medicinska sestra odnosno medicinski tehničar, specijalista kliničke ili medicinske biohemije ili medicinski biohemičar, laboratorijski tehničari i radnici koji nijesu medicinske struke.

Tim izabranog doktora se ne mijenja. Članovi tima izabranog doktora se mogu mijenjati samo u opravdanim situacijama.

Medicinska sestra obavlja sve poslove koji su dati u opisu poslova za medicinsku sestru u timu izabranog doktora. Kada u jednoj zdravstvenoj stanici (ustanovi) ima više ambulanti izabranih doktora (dva i više izabranih doktora), onda medicinske setre mogu da dijele poslove iz opisa posla medicinske sestre u timu izabranog doktora.

Laboratorijski tehničar uzima uzorke za analizu svim pacijentima.

Ako nema laboratorijskog tehničara, onda uzimanje uzoraka za analizu (krv i mokraća) radi medicinska sestra iz tima izabranog doktora.

Specijalista kliničke ili medicinske biohemije ili medicinski biohemičar kontroluje ispravnost analiza za sve izabrane doktore iz JZU. Može da kontroluje i ispravnost analiza i za izabrane doktore iz PZU, ako koriste usluge centra za dijagnostiku u JZU.

Nemedicinski radnici obavljaju poslove iz svoje djelatnosti za sve izabrane doktore koji rade u JZU. Za uspješnost funkcionisanja tima izabranog doktora jako je važna saradnja u timu i sa saradnicima, a to znači:

- VMS u timu,
- grupna praksa,
- redovni kontakti sa patronažom,
- telefonske konsultacije sa kolegama,
- posjete i konsultacije u bolnici.

■ RADNO MJESTO IZABRANOG DOKTORA

Radno mjesto (mjesto ambulante izabranog doktora) izabranog doktora se u JZU utvrđuje kada se formiraju liste izabranih doktora. Kada se u JZU (ali i u PZU) utvrdi mjesto rada (ambulanta izabranog doktora) izabranog doktora, onda se ono ne smije mijenjati. To znači da se izabrani doktor ne može premješati iz jedne zdravstvene stanice u drugu sve dok ima minimalni broj pacijenata ili koeficijenta da može biti izabrani doktor.

Direktor je dužan da obezbijedi uslove da sve na radnom mjestu izabranog doktora nesmetano funkcioniše i u slučaju kada je doktor odsutan.

■ RADNO VRIJEME IZABRANOG DOKTORA

Radno vrijeme izabranog doktora je 8 sati dnevno, 5 dana u nedjelji.

Izabrani doktor radi, po pravilu, u dvije smjene (prva ili druga smjena).

Njegovo radno vrijeme može biti i drugačije, ali mora biti prilagođeno radnom vremenu osiguranika koji su ga izabrali.

Radno vrijeme treba da bude organizovano tako da omogućava dostupnost izabranog doktora osiguranicima.

Dnevna i sedmična promjena smjena treba da bude stvar dogovora izabranih doktora koji koriste istu ambulantu. Ako se izabrani doktori ne mogu dogovoriti onda odluku o rasporedu smjena donosi direktor doma zdravlja.

U zdravstvenim stanicama (ustanovama) sa jednom abulantom u kojoj rade dva izabrana doktora u smjenama, radno vrijeme ambulante treba da je 14-16 sati.

Izabrani doktor ima obavezu da obezbijedi zdravstvenu zaštitu osiguranicima 24 sata dnevno, 365 dana u godini.

Da bi ispunili svoju obavezu i obezbijedili dostupnost zdravstvene zaštite svojim osiguranicima 24 sata dnevno, 365 dana u godini, izabrani doktori u JZU se organizuju kao izabrani tim doktora medicine (tzv. grupna praksa) i to znači da osiguranik koji ima svog doktora zdravstvenu zaštitu ostvaruje kod:

- svog izabranog doktora 8 sati dnevno, 5 dana u nedjelji,
- kod izabranog doktora sa kojim njegov izabrani doktor dijeli ordinaciju drugih 8 sati u toku dana, 5 dana u nedjelji, za jednokratnu medicinsku pomoć, hitna stanja koja ne zahtijevaju intervenciju hitne medicinske pomoći,
- kod dežurnog izabranog doktora subotom, nedjeljom, vjerskim i državnim praznicima za hitna stanja koja ne zahtijevaju intervenciju hitne medicinske pomoći,
- u hitnoj medicinskoj pomoći za hitno stanje koje zahtijeva intervenciju hitne medicinske pomoći,
- i kod izabranog doktora u zamjeni, kada je njegov izabrani doktor odsutan.

Direktni kontakt (komunikaciju) sa osiguranicima koji su ga izabrali, van redovnog radnog vremena, izabrani doktor može ostvariti:

- kroz kontakt telefonom, e-mailom ili
- posjetama u stanu.

Uslov za ovakvu dostupnost izabranog doktora je uzajamno povjerenje i poštovanje izabranog doktora i osiguranika koji su ga izabrali.

Ovakav kontakt se može očekivati sa pacijentima koji imaju hronične zdravstvene probleme ili koji u toku primanja terapije, a do zakazanog pregleda, mogu imati pogoršanje zdravstvenog stanja.

Radno vrijeme ambulante izabranog doktora u JZU:

Ambulanta izabranog doktora u JZU radi u dvije smjene.

Ako izabrani doktor radi sam u ambulanti, onda se radno vrijeme ambulante može prilagoditi potrebama osiguranika (npr: da jedan dan radi od 07,00 do 15,00 časova, drugi dan od 09,00 do 17,00 časova, treći dan od 12,00 do 20,00 časa i sl.).

Ako dva izabrana doktora rade u jednoj ambulanti i dijele istu ordinaciju, onda ambulanta radi u dvije smjene. Radno vrijeme prve i druge smjene je definisano u okviru propisanog i odobrenog radnog vremena JZU.

Ako se radno vrijeme smjena preklapa, onda izabrani doktor obavlja kućne posjete ili indirektno kontaktira sa svojim osiguranicima ili realizuje druge sadržaje iz opisa poslova i radnih zadataka.

Radno vrijeme ambulante izabranog doktora u PZU određuje PZU.

Radno vrijeme je vrlo bitan segment funkcionisanja izabranog doktora i podrazumijeva:

- informisanje osiguranika o radnom vremenu,
- pridržavanje radnog vremena,
- rad u dvije smjene ili dvokratno,
- organizovano pokrivanje rada vikendom,
- stalna zamjena kod odsustva.

Navedeni segmenti su obaveza i JZU i PZU.

■ ZAKAZIVANJE KONTAKATA KOD IZABRANOG DOKTORA

Izabrani doktor treba da uvede sistem dogovaranja pregleda. To znači:

- više od 50% dogovorenih pregleda,
- mogućnost dobijanja recepta po dogovoru,
- mogućnost dogovaranja pregleda putem telefona,
- dogovaranje konsultacije različitog trajanja,
- dogovaranje pregleda/prijema u bolnicu.

Preglede dogovara i zakazuje sestra iz tima izabranog doktora.

Zakazivanje se radi u knjizi zakazivanja ili elektronski. Ako se radi o zakazivanju u knjizi zakazivanja, uobičajeno se zakazuje jedan kontakt na 15 minuta, ali se može zakazati i dva ili više kontakata (kratke posjete) na 15 minuta. Ako je zakazivanje elektronsko onda se, uz softversku podršku, može planirati vrijeme posjete i broj posjeta koji odgovara vremenskom trajanju tražene usluge.

Kod dogovaranja i zakazivanja kontakata uvijek se mora ostaviti vrijeme za primanje slučajeva koji se smatraju hitnim (bolna stanja, visoke temperature i druga stanja).

Koje je i koliko je to slobodno vrijeme odlučiće svaki izabrani doktor za sebe i za svoju ordinaciju, a u zavisnosti od strukture osiguranika koji su ga izabrali.

Knjiga zakazivanja ili elektronsko zakazivanje mora biti dostupno grupnoj praksi.

To znači da zakazivanje osiguranike može da uradi i medicinska sestra koja radi u timu izabranog doktora iz suprotne smjene. Ako je riječ o većoj grupnoj praksi (na jednom zdravstvenom punktu radi više izabranih doktora), zakazivanje kontakata može obaviti medicinska sestra bez obzira sa kojim izabranim doktorom je u timu iz te grupne prakse.

Javljanje na telefon mora biti brzo i ne može se dozvoliti da telefon bude zauzet duže od 120 sekundi. Kontakti sa izabranim doktorom mogu biti osim direktni (u ordinaciji) i indirektni (telefonom, e-mailom ili sl.)

Za mogućnost indirektnog kontakta, izabrani doktor treba da odvoji dovoljno vremena u toku svog dnevnog plana rada.

Direktor JZU treba izabranom doktoru da organizuje mogućnost telefoniranja i to tako da omogući:

- brzo javljanje na telefon ili snimljena govorna uputstva,
- mogućnost preusmjerenja poziva na drugi broj,
- mogućnost konsultacije sa doktorom telefonom,
- određeno vrijeme rezervisano za telefonske konsultacije i
- automatski odgovor u slučaju poziva van radnog vremena.

Kada je u ordinaciji, na telefonske pozive izabrani doktor odgovara samo u vremenu koje je planirano za indirektni kontakt sa osiguranicima. U svim drugim slučajevima upotreba telefona remeti dobru komunikaciju izabranog doktora i osiguranika.

Kada je izabrani doktor u PZU, onda je on dužan da svojim osiguranicima obezbjedi dogovaranje pregleda i organizuje mogućnost telefoniranja.

■ KUĆNE POSJETE IZABRANOG DOKTORA

Izabrani doktor je dužan da svojim osiguranicima obezbijedi kućne posjete i liječenje u kući:

- odlazak u kuće po zahtjevu,
- redovni obilazak nepokretnih,
- organizacija terminalne njege u kući,
- mogućnost patronažne posjete i
- mogućnost službe njege u kući.

U kućne posjete pacijentima se ide na poziv pacijenta, ili kada se radi redovni obilazak pacijenta sa rizikom koji zahtijeva kućni tretman.

Kućna posjeta je strogo indikovana u slučajevima kada se radi o pacijentu koji je nepokretan, teško pokretan, star ili zbog svog zdravstvenog stanja ne može doći na pregled kod izabranog doktora, ili je otpušten iz bolnice, jer je akutno liječenje bilo završeno, ali mu je još uvijek potrebno pružiti zdravstvene usluge, a zbog zdravstvenog stanja on nije sposoban da dođe kod svog izabranog doktora.

Na poziv za kućnu posjetu, izabrani doktor je dužan da odgovori.

Kućna posjeta se planira. Za odlazak u kućnu posjetu koristi se vozilo jedinice za sanitetski prevoz.

Izabrani doktor u kućnu posjetu ide po potrebi sa medicinskom sestrom. Ako izabrani doktor procijeni da je potrebna parenteralna terapija, nju daje medicinska sestra, (ako je sa izabranim doktorom u kućnoj posjeti) ili izabrani doktor. Ako je potrebno nastaviti sa parenteralnom terapijom, onda nju sprovedi patronažna sestra - tehničar koji dobija instrukciju-nalog od izabranog doktora.

Dnevnim planom rada izabrani doktor planira vrijeme za kućne posjete. Zbog neplanirane kućne posjete ne smije se napuštati ordinacija i pacijenti. Nakon obavljene kućne posjete se piše izvještaj o posjeti i kućna posjeta se evidentira u zdravstveni karton osiguranika.

Obavezu kućnih posjeta i liječenja u kući pacijenta ima i izabrani doktor koji radi u PZU. Način organizacije kućnih posjeta i liječenja u kući je nadležnost samog izabranog doktora iz PZU.

■ UZIMANJE UZORAKA ZA ANALIZU

Uzorci za analizu (krv i mokraća) uzimaju se kod izabranog doktora. Krv se uzima u za to predviđenom prostoru, a ako ga nema, onda u prostoru za intervencije.

Uzorke za analizu uzimaju laboratorijski tehničar ili medicinska sestra iz tima izabranog doktora (ako nema laboranta). Uzorke, propisno čuvane, skuplja centralna laboratorija.

U hitnom slučaju, rezultati se dostavljaju odmah nakon završene analize. Ti rezultati se mogu izdati osiguraniku na ruke ili se izabrani doktor obavještava telefonom ili na drugi način.

U centralnoj laboratoriji uzorci se uzimaju samo osiguranicima u hitnim slučajevima.

Uzorak za analizu u hitnim slučajevima može da uzme i sestra iz tima izabranog doktora.

Pripremljene uzorke, uz poštovanje protokola o bezbjednom transportu uzoraka, odnosi prihvatna ekipa centralne laboratorije u kojoj se radi obrada uzoraka.

Rezultati obrađenih uzoraka se dostavljaju u ambulante izabranih doktora. Rezultati se dostavljaju izabranim doktorima sljedećeg dana do 08,00 časova.

Uzorci za mikrobiološku analizu se uzimaju u mikrobiološkim laboratorijama.

Uzimanje uzoraka u laboratoriji ili njihov kratkotrajan transport, pod odgovarajućim uslovima, nakon uzimanja van laboratorije, najbolji je način da se mikroorganizmi očuvaju, što je neophodan predušlov za kvalitetnu dijagnostiku.

Iz tog razloga osiguranici treba da dođu u laboratoriju, što ne predstavlja poteškoću ako se ona nalazi u objektu u kom radi njihov izabrani doktor. Međutim, može predstavljati ozbiljan problem kada je laboratorija udaljena i nalazi se npr. u drugom mjestu.

Rezultati se dostavljaju izabranom doktoru u što kraćem roku.

Najefikasniji način dostavljanja rezultata definišu direktor JZU i šef laboratorijske dijagnostike i odgovorno lice mikrobiološke laboratorije.

■ RAD SA HITNIM SLUČAJEVIMA

Izabrani doktor je dužan da odmah primi hitan slučaj. Red hitnosti utvrđuje sestra u timu izabranog doktora, pri kontaktu sa pacijentom bilo putem telefona, bilo pri dolasku u ambulantu izabranog doktora.

Svaka ambulanta izabranog doktora je opremljena da omogućava pružanje hitne medicinske pomoći pacijentu.

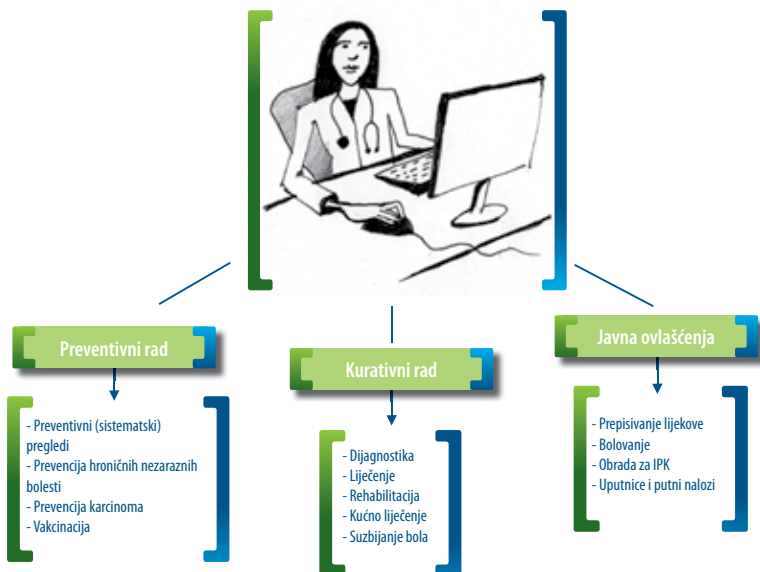
U slučaju da je, nakon ukazane hitne medicinske pomoći, potreban transport na definitivno zbrinjavanje, izabrani doktor poziva HMP koja preuzima pacijenta i transportuje ga na definitivno zbrinjavanje.

Ako je izabrani doktor u svojoj ordinaciji, a pacijentu treba da se ukaže hitna medicinska pomoć, tu intervenciju obavlja hitna medicinska pomoć.

Ukazivanje hitne medicinske pomoći u stanu pacijenta nije nadležnost izabranog doktora.

Hitnu medicinsku pomoć poziva pacijent. Ako je pacijent obavijestio izabranog doktora o svom zdravstvenom stanju, HMP može da pozove i izabrani doktor.

■ DOKUMENTACIJA IZABRANOG DOKTORA

Izabrani doktor treba da ima obavezu da vodi dokumentaciju za svoje osiguranike, ali i da kroz dokumentaciju na drugačiji način kontaktira sa konsultantima. Dobro vođena dokumentacija podrazumijeva:

- zdravstveni karton ili računar,
- čitljive zapise i uputnice,
- propratna pisma kod upućivanja,
- redovnu prijavu zaraznih oboljenja,
- prijava pratećih pojava lijeka.

Izabrani doktor je dužan da u zdravstvenom kartonu svog pacijenta čuva originalne medicinske nalaze.

Izabrani doktor mora da čuva informacije o zdravstvenom stanju osiguranika. Ne smije davati podatke iz zdravstvenog kartona, osim na zahtjev suda.

Isti odnos prema vođenju dokumentacije treba da ima i izabrani doktor koji radi u PZU.

■ DJELOKRUG RADA IZABRANOG DOKTORA

Izabrani doktor sprovodi tri grupe aktivnosti.

Prva grupa aktivnosti je:

- preventivni rad i unapređenje zdravlja.

Druga grupa aktivnosti je:

- kurativni rad koji podrazumijeva: dijagnostiku, liječenje i rehabilitaciju bolesti i povreda,
- liječenje u stanu bolesnika i
- ublažavanje bola.

Treća grupa aktivnosti je:

- vršenje javnih ovlašćenja.

Da bi izabrani doktor ispunio sve svoje obaveze (aktivnosti) i time obezbijedio zdravstvenu zaštitu osiguranicima koji su ga izabrali za svog doktora, potrebno je da primjenjuje opšte prihvaćene principe rada u porodičnoj medicini.

Izabrani doktor je dužan da realizuje preventivne aktivnosti i aktivnosti koje vode ka unapređenju zdravlja. To podrazumijeva:

- rutinsko mjerenje pritiska za sve starije od 25 godina,
- rutinsko provjeravanje indeksa tjelesne mase za sve starije od 20 godina,
- preventivni pregled za žene iznad 40 godina,
- rektalni pregled ili test okoltnog krvarenja kod muškarca iznad 50 godina,
- organizacija i sprovođenje sistematskih pregleda odraslih,
- vakcinaciju po programima,
- druge preventivne preglede iz osnovog paketa,
- organizovan rad ili predavanje za bolesnike od hroničnih nezaraznih bolesti,

- rad u klubu liječenih alkoholičara,
- predavanja u školama,
- predavanja u savjetovalištim.

Izabrani doktor mora da se bavi i ranim otkrivanjem bolesti, a to znači:

- na više od 75% kartona upisan podatak o pušenju,
- očekivana prosječna dob umrlih.
- bez hipertrofije lijeve komore kod novootkrivenih hipertoničara,
- očekivana dužina života oboljelih od raka pluća,
- očekivana dužina oboljelih od raka dojke,

■ SKRININZI

Skrining je postupak koji omogućava realizaciju preventivnih aktivnosti iz djelokruga rada izabranog doktora.

Određene skrininge, koji su planirani Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, obavljaju izabrani doktori (spuštenost testisa kod dječaka, rano otkrivanje poremećaja vida, sluha, govora, rano otkrivanja šećerne bolesti, povišenog krvnog pritiska, povišenih vrijednosti holesterola i triglicerida, rano otkrivanje karcinoma..). Tako realizovani skriningzi se evidentiraju kroz spisak usluga izabranih doktora.

Skriningzi na fenilketonuriju i hipotireozu, planirani Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, se realizuju programski. U njihovoj realizaciji učestvuju patronažne sestre.

Skrining razvojnih anomalija kukova se obavlja u centru za dijagnostiku i to u dijelu koji se bavi ultrazvučnom dijagnostiku.

Skrining razvojnih anomalija kukova se evidentira kao usluga.

Za uspješnu realizaciju druge grupe svojih aktivnosti, izabrani doktor mora da ima vještine koje provodi kroz:

- redovan rad na hitnim slučajevima,
- mogućnost zdravstvene zaštite djece do 15 godina,
- mogućnost psiho terapije,
- mogućnost kateterizacije mokraćne bešike,
- redovne zahvate male hirurgije.

Izabrani doktor u svom radu treba da koristi racionalnu dijagnostiku, a to znači:

- više od 90% potvrda dijagnoze kod hospitalizacije,
- broj uputa za laboratoriju je veći od broja uputnica za konsultaciju,
- prosječno manje uputnica po pregledu,
- 90% povratnih nalaza,
- svi važni nalazi upisani u karton.

Realizacija racionalne dijagnostike i ranog otkrivanja bolesti je obaveza i izabranog doktora koji radi u PZU.

Davanje terapije

U realizaciji druge grupe aktivnosti izabrani doktor mora obezbijediti da njegovi pacijenti mogu dobiti parenteralnu terapiju. Davanje parenteralne terapije može biti:

- u JZU,
- u stanu osiguranika.

Po pravilu pacijent treba da dobije parenteralnu terapiju u ambulanti izabranog doktora.

Kada je terapiju potrebno dati u stanu osiguranika, onda je ređe može dati sestra iz tima izabranog doktora, a po pravilu patronažna sestra.

Sestra iz tima izabranog doktora, ređe, ili patronažna sestra po pravilu, koje sprovode terapiju u stanu bolesnika dužne su da imaju sve uslove za bezbjedno davanje parenteralne terapije. Ako nemaju te uslove, terapija se ne može sprovoditi u stanu osiguranika.

Sestra iz tima izabranog doktora, ređe, ili patronažna sestra, koje sprovode terapiju u stanu bolesnika moraju biti prisutne sve vrijeme davanja parenteralne terapije.

Davanje terapije u neradne dane se organizuje na punktovima gdje se u JZU organizuje dežurstvo.

Ako je osiguranik za svog doktora izabrao doktora u PZU, onda se terapija sprovodi u toj PZU. Izabrani doktor u PZU ima obavezu da obezbijedi davanje parenteralne terapije svojim osiguranicima i u neradne dane. Kako će organizovati davanje parenteralne terapije u neradne dane, stvar je izbora u PZU.

■ KOMUNIKACIJA

Jedna od bitnih komponenti u radu izabranog doktora je vještina komunikacije.

Komunikacija izabranog doktora sa članovima tima

Izabrani doktor i članovi tima komunikaciju zasnivaju na međusobnom povjerenju i uvažavanju. Komunikacija izabranog doktora sa članovima tima je svakodnevna (sa medicinskom sestrom, patronažnom sestrom, laborantom..).

Komunikacija mora biti potpuna i blagovremena, bilo da se ostvaruje u direktnom kontaktu ili uz tehnička pomagala.

Izabrani doktor dio radnog vremena posvećuje uputstvima o radu svog tima i ocjenjuje rezultate rada.

Članovi tima su dužni da ostvare dobru komunikaciju sa svim osiguranicima koji su izabrali doktora sa kojim čine tim.

Komunikacija izabranog doktora sa specijalistima

Izabrani doktor pacijente upućuje na konsultacije kod specijalista u centre za podršku, ili na sekundarni i tercijarni nivo. Prije nego ih uputi na druge nivoe, obavezan je da obavi sve potrebne dijagnostičke procedure propisane Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Na uputnici izabrani doktor mora precizno da napiše šta očekuje i traži od specijaliste. Dokumentacija mora biti dostupna samo osiguraniku i specijalisti kojem se upućuje.

Izabrani doktor može da učestvuje u zakazivanju konsultacije kod specijaliste. Može se informisati o zdravstvenom stanju svog osiguranika i mimo informacije dobijene u izvještaju ljekara specijaliste.

Izabrani doktor ima obavezu da komunicira sa specijalistom koji liječi njegovog pacijenta u slučaju bolničkog liječenja.

Svojom uputnicom specijalistima u centrima za podršku, na sekundarnom i tercijarnom nivou, izabrani doktor obezbjeđuje pacijentima ostvarivanje prava iz zdravstvene zaštite.

Kod izvještavanja iz centara za podršku, sa sekundarnog i tercijarnog nivoo, o realizovanim uslugama prema Republičkim fondu za zdravstveno osiguranje, kao dokaz prava na besplatnu zdravstvenu zaštitu iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, treba da služi uputnica izabranog doktora kojom se potvrđuje da je usluga pružena osiguraniku čiji je to izabrani doktor.

Komunikacija izabranog doktora sa pacijentima

Izabrani doktor komunicira sa pacijentima direktno (u svojoj ordinaciji), ili indirektno (telefon, internet, pošta).

Izabrani doktor treba da planira jedan dio svog radnog vremena za indirektno kontakte sa svojim pacijentima.

■ ODNOS IZABRANOG DOKTORA PREMA PACIJENTIMA

Jako je bitno da izabrani doktor ima dobar odnos sa pacijentima. Za to je potrebno da:

- dužina čekanja na pregled je manje od 2 dana za dogovorene preglede,
- hitan prijem hitnih pacijenata,
- zadržavanje u čekaonici nije duže od 30 minuta,
- prosječno trajanje konsultacije je više od 10 minuta,
- ostavljanje mogućnosti produženog rada

Iz ovakvog odnosa stvara se međusobno povjerenje i poštovanje koje podrazumijeva:

- čuvanje povjerljivosti podataka,
- tačnost izabranog doktora,
- volju doktora da priča sa pacijentom,
- zajedničko donošenje odluka,
- saradivanje pacijenata - pridržavanje uputstava.

Za odnos prema osiguranicima odgovornost je na izabranom timu doktora.

Direktor JZU Dom zdravlja ima obavezu da odgovara na primjedbe, žalbe i sugestije osiguranika, koje se tiču odnosa tima izabranog doktora prema njima.

Svaka ambulanta izabranog doktora treba da vodi računa o zadovoljstvu pacijenta, a to podrazumijeva:

- dostupnost knjige žalbi,
- postojanje knjige utisaka,
- pohvale,
- zahvale za rad,
- odsustvo prijave žalbi pacijenata i
- anketiranje o zadovoljstvu.

■ ZAMJENE U TIMU IZABRANOG DOKTORA

ZAMJENA IZABRANOG DOKTORA

Do zamjene izabranog doktora može doći zbog planiranog ili neplaniranog odsustva.

Zamjena zbog kraćeg planiranog odsustva (izabrani doktor odsutan 1-7 dana)

Razlozi koji dovode do kraćih odsustvovanja mogu biti: iznenadna bolest, smrt člana uže porodice, službeni put, stručno usavršavanje i slične situacije predviđene zakonom.

Kada izabrani doktor ima planirano odsustvo koje će trajati 1-7 dana, smanjuje plan zakazivanja pacijenata, a neodložne posjete koje imaju svoju dinamiku usmjerava i poverava kolegi, izabranom doktoru sa kojim dijeli ordinaciju. O svom odustvu obavještava izabranog doktora sa kojim dijeli ordinaciju i direktora JZU.

Zamjena zbog dužeg planiranog odsustva (više od 7 dana)

Razlozi za duže planirano odsustvo su: bolest izabranog doktora, duže stručno usavršavanje, specijalističko usavršavanje i slično.

Ako je izabrani doktor odsutan 7-90 dana iz ambulante koju dijele dva izabrana doktora, onda izabrani doktor koji ostaje da radi u ordinaciji ne može, toliko dugo, sam mijenjati odsutnog izabranog doktora. Tada je direktor JZU radi obezbjeđivanja kontinuirane zdravstvene zaštite dužan da angažuje drugog izabranog doktora kao doktora u zamjeni.

Ako je odsutno više izabranih doktora, onda je direktor JZU dužan da obezbijedi druge izabrane doktore kao doktore u zamjeni.

U slučaju odsutnosti duže od 7 dana, direktor javne zdravstvene ustanove je dužan da na vidnom mjestu istakne obavještenje o razlozima zbog kojih je izabrani doktor odsutan i obavještenje o tome ko, kad i kako ga mijenja.

Zamjena zbog planiranog korišćenja godišnjeg odmora.

Kada je izabrani doktor na godišnjem odmoru, mijenja ga izabrani doktor iz suprotne smjene. Ambulanta izabranog doktora za vrijeme trajanja godišnjeg odmora radi u jednoj smjeni ili dvokratno.

Radno vrijeme u ambulanti izabranog doktora za vrijeme godišnjeg odmora određuje direktor doma zdravlja. Radno vrijeme treba da bude tako organizovano da zadovoljava potrebe osiguranika.

Način rada u ambulanti se ne mijenja (zakazivanje pregleda, telefonske konsultacije, kućno liječenje).

Zamjena zbog kraćeg neplaniranog odsustva (izabrani doktor odsutan jedan dan)

Razlozi zbog kojih ljekar može biti odsutan s posla jedan dan mogu biti iznadan bolest, porodični problemi i slične situacije.

U slučaju da doktor ne dođe na posao, direktor doma zdravlja obezbjeđuje funkcionisanje te ambulante angažovanjem izabranog doktora sa te lokacije ili drugog izabranog doktora kao doktora u zamjeni, ili, uz koordinaciju sa sestrom iz tima izabranog doktora, obavještava osiguranike da izabrani doktor nije na poslu i u kojoj ambulanti mogu dobiti uslugu.

Zamjena zbog dužeg neplaniranog odsustva (izabrani doktor odsutan na neodređeno vrijeme)

Razlozi koji mogu dovesti do dužeg neplaniranog odsustva su: kraća ili duža bolest izabranog doktora, neplaćeno odsustvo i slično.

Kod dužeg neplaniranog odsustva izabranog doktora, direktor doma zdravlja obezbjeđuje zamjenu angažovanjem drugog izabranog doktora kao doktora u zamjeni.

Izabrani doktor u zamjeni radi po planu rada izabranog doktora koji je odsutan.

Evidencija rada kod zamjena (bilo da se rad o planiranoj ili neplaniranoj odsutnosti izabranog doktora) se vodi po principu «doktor u zamjeni», a izvještaj glasi na izabranog doktora koji je odsutan.

Izabranog doktora može zamijeniti samo izabrani doktor sa liste izabranih doktora. Izabrani doktor u zamjeni ne napušta svoje radno vrijeme (smjenu) već zamjenu obavlja u suprotnoj smjeni (na istoj ili drugoj lokaciji JZU).

■ ZAMJENA MEDICINSKE SESTRE/TEHNIČARA U TIMU IZABRANOG DOKTORA

Zamjena medicinske sestre iz tima izabranog doktora može da bude zbog planiranog ili neplaniranog odsustva.

Zamjena medicinske sestre/tehničara zbog kraćeg ili dužeg planiranog odsustva

Razlozi koji dovode do kraćih ili dužih odsustvovanja mogu biti: službeni put, stručno usavršavanje i slične situacije predviđene zakonom.

Kada medicinska sestra ima planirano odsustvo o tome obavještava izabranog doktora i glavnu sestru doma zdravlja.

Odsutnu medicinsku sestru mijenja medicinska sestra iz nekog drugog tima izabranog doktora (najprirodnije iz tima izabranog doktora sa kojim se dijeli ordinacija/lokacija) po odluci glavne sestre doma zdravlja.

Zamjena medicinske sestre/tehničara zbog planiranog korišćenja godišnjeg odmora.

Medicinska sestra može da planira da koristi godišnji odmor u terminu kada godišnji odmor koristi njen izabrani doktor kao nosilac tima ili u nekom drugom terminu.

Kada godišnji odmor koristi u istom terminu kao i njen izabrani doktor, onda se ne obezbeđuje zamjena, a ako ga koristi u nekom drugom terminu onda se obezbeđuje zamjena sa medicinskom sestrom iz nekog drugog tima izabranog doktora (najprirodnije iz tima izabranog doktora sa kojim se dijeli ordinacija/lokacija) po odluci glavne sestre doma zdravlja.

Zamjena medicinske sestre/tehničara zbog neplaniranog odsustva (medicinska sestre/tehničar odsustvo od jednog dana)

Razlozi koji mogu dovesti do ove odsutnosti su: iznenadna bolest, iznenadni porodični problemi ili slične situacije.

Ako medicinska sestra ne dođe na posao, glavna sestra doma zdravlja, nakon dobijanja te informacije, obezbeđuje funkcionisanje te ambulante angažovanjem medicinske sestre sa iste lokacije ili angažovanjem medicinske sestre iz nekog drugog tima izabranog doktora.

Zamjena medicinske sestre/tehničara zbog dužeg neplaniranog odsustva (medicinska sestra/tehničar odsutna na neodređeno vrijeme)

Razlozi koji mogu dovesti do odsustva su: kraća ili duža bolest medicinske sestre, neplaćeno odsustvo i slično.

Kod dužeg neplaniranog odsustva medicinske sestre, glavna sestra doma zdravlja obezbjeđuje zamjenu sa medicinskom sestrom iz nekog drugog tima izabranog doktora.

Medicinska sestra u zamjeni radi sve poslove medicinske sestre u timu izabranog doktora. Evidencija rada kod zamjena (bilo da se radi o planiranoj ili neplaniranoj) vodi se kao svakodnevni rad medicinske sestre.

■ ZAMJENA LABORATORIJSKOG TEHNIČARA

Kada laboratorijski tehničar iz tima izabranog doktora odsustvuje sa posla, o tome se obavještavaju izabrani doktor i šef laboratorije.

Zamjenu obezbjeđuje šef laboratorije iz reda zaposlenih laboratorijskih tehničara. Ukoliko to nije moguće, onda, u dogovoru šefa laboratorije i izabranog doktora, poslove laboratorijskog tehničara preuzima medicinska sestra.

■ ZAMJENA SPECIJALISTE KLINIČKE ILI MEDICINSKE BIOHEMIJE ILI MEDICINSKOG BIOHEMIČARA

Kada je odsutan specijalista kliničke ili medicinske biohemije ili medicinski biohemičar, onda se informiše direktor JZU, koji je dužan da obezbijedi zamjenu.

Ako je izabrani doktor u PZU, onda on vodi računa o traženju zamjene za članove svoga tima i sebe.

■ PLAN RADA IZABRANOG DOKTORA

Svaki izabrani doktor pravi plan rada za svoj tim.

Plan rada direktno zavisi od broja osiguranika koji su ga izabrali, kao i od starosne strukture osiguranika, jer plan rada mora da omogući osiguraniku da ostvari sva prava iz obaveznog osiguranja data u osnovnom paketu usluga PZZ.

Plan rada je radna obaveza tima izabranog doktora, koja se mora ostvariti u kalendarskoj godini.

Plan rada se ostvaruje kroz mjesečne radne obaveze tima izabranog doktora.

Godišnji plan rada se može premašiti do 5%.

Mogu se evidentirati usluge koje pruža tim izabranog doktora, a u skladu su sa planom rada.

Kada je izabrani doktor odsutan, njegov plan rada realizuje drugi izabrani doktor koji radi kao "doktor u zamjeni".

Plan rada izabranog doktora u PZU metodološki je isti kao plan rada izabranog doktora u JZU.

■ EVIDENTIRANJE, REGISTROVANJE I UTVRĐIVANJE STANJA, OBOLJENJA I POVREDA

Tim izabranog doktora evidentira svoj rad i o tome izvještava Republički fond za zdravstveno osiguranje i Institut za javno zdravlje.

Izabrani doktor definiše i registruje usluge koje je pružio osiguraniku u kontaktu sa njim.

U toku jednog kontakta izabrani doktor može sprovesti više aktivnosti i postupaka rješavajući probleme osiguranika i na taj način u toku jednog kontakta pružiti više usluga osiguranicima u zavisnosti od sprovedenih aktivnosti.

Izabrani doktor je u obavezi da evidentira sve pružene usluge u kontrktu.

Izabrani doktor šifrira pružene usluge (iz šifrnika usluga), a dalju evidenciju sprovodi medicinska sestra iz tima izabranog doktora, ili se usluge evidentiraju automatski (softversko rješenje). Evidentirane usluge su osnova za izvještavanje o radu tima izabranog doktora, odnosno dokaz o ostvarivanju godišnjeg plana rada.

Izveštavanje Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje sadrži šifru usluge, broj i vrstu usluga koje je pružio, a vezano za zdravstveni problem osiguranika

Izveštavanje Institutu za javno zdravlje treba da sadrži ukupan broj pregleda kod izabranog doktora za izvještajni period i od toga izdvojeni broj kontrolnih, kao i broj posjeta ostalim medicinskim radnicima. Izabrani doktor posebno izvještava o utvrđenim oboljenjima, stanjima i povredama prema MKB-10, evidentirajući konačne dijagnoze. U slučajevima hroničnih oboljenja, dijagnoza se prikazuje jedanput u toku izvještajnog perioda, a u slučaju da se hronična bolest prvi put utvrđuje evidentira se, u izvještaju, kao novootkriveni slučaj (šećerna bolest, bronhijalna astma, hronični bronhitis, povišeni krvni pritisak, osteoporoza, reumatski artritis...)

IV IZABRANI DOKTOR ZA ŽENE - GINEKOLOG

Izabrani doktor za žene - ginekolog ima sva javna ovlaštenja izabranog doktora, osim da utvrdi stanje privremene spriječenosti za rad, ali to može da predloži izabranom doktoru.

Izabrani doktor za žene koristi ultrazvučnu dijagnostiku i to prikazuje u izvještaju o radu.

Izabrani doktor za žene - ginekolog može svoje vještine da realizuje u ordinaciji ili u savjetovalištu za reproduktivno zdravlje i da ih prikaže u izvještaju o radu.

Upućivanje žena na sekundarni i tercijarni nivo, zbog problema u reproduktivnom i seksualnom zdravlju, isključivo je u nadležnosti izabranog ginekologa. Upućivanje se vrši na obrascima (uputnicama) koji važe za sve izabrane doktore.

U organizaciji njegovog rada važe isti principi kao za izabranog doktora za odrasle ili izabranog doktora za djecu.

V MEDICINSKA SESTRA U TIMU IZABRANOG DOKTORA

Obraveza medicinske sestre je da prima telefonske i druge pozive, da procijeni kada vezu treba prebaciti izabranom doktoru, kao i da odgovara na upite pacijenata (dajući informacije o izabranom doktoru i savjete u skladu sa svojom edukacijom).

Medicinska sestra vodi medicinsku evidenciju, registar pacijenata, sortira kartone, efikasno čuva i pronalazi podatke.

U timu izabranog doktora ona radi sve poslove na kartoteci i u prostoriji za intervencije, sprovodeći postupke koji su definisani spiskom usluga izabranog doktora.

Medicinska sestra treba, s vremena na vrijeme, da anketira pacijente o tome da li su zadovoljni kvalitetom usluga.

Adekvatnim odnosom sa osiguranicima ona mora doprinijeti jačanju povjerenja i uvažavanja između tima izabranog doktora i osiguranika.

Kada je izabrani doktor odsutan jedan dan sa posla, medicinska sestra iz njegovog tima radi svoje uobičajene poslove na svom radnom mjestu ili druge poslove po odluci glavne sestre doma zdravlja.

VI OSTVARIVANJE PRAVA IZ OBAVEZNOG OSIGURANJA KOD IZABRANOG DOKTORA U PRIVATNOJ ZDRAVSTVENOJ USTANOVI (PZU)

Doktor koji radi u PZU može biti izabrani doktor ukoliko posjeduje potrebnu medicinsku specijalnost i ukoliko PZU ima ugovor sa Republičkim fondom za zdravstveno osiguranje.

Radno vrijeme izabranog doktora u PZU je 8 sati.

Obezbjedivanje dostupnosti izabranog doktora van radnog vremena obaveza je PZU.

PZU može sama da organizuje dežurstvo u neradne dane ili da se sa drugim PZU ili JZU dogovori o organizovanju dežurstva.

Doktor koji radi kao izabrani doktor u PZU, ima sva prava iz javnih ovlašćenja kao i izabrani doktor koji radi u JZU: pravo na propisivanje lijekova na teret Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, pravo na utvrđivanje privremene spriječenosti za rad, upućivanje osiguranika specijalistima i na bolničko liječenje, upućivanje bolesnika na rehabilitaciju, pisanje putnih naloga, propisivanje ortopedskih pomagala i druga javna ovlašćenja.

Izabrani doktor u PZU dužan je da vodi medicinsku dokumentaciju po istim principima kao izabrani doktor u JZU.

Izabrani doktor iz PZU može da ima ugovor sa domom zdravlja za korišćenje usluga u centrima za podršku doma zdravlja ili jedinicama za podršku doma zdravlja.

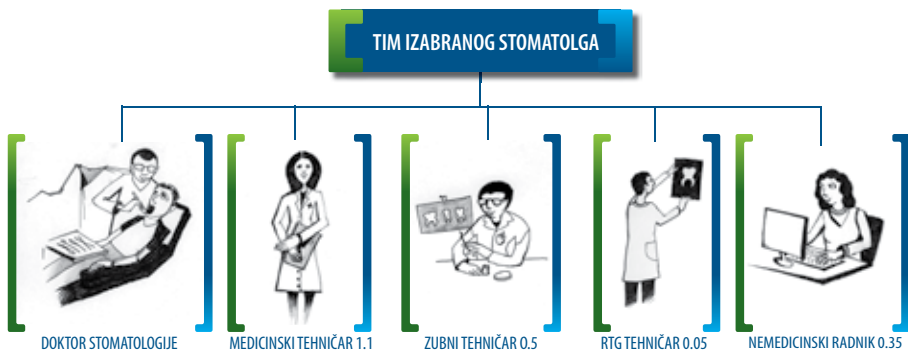
Izabrani doktor iz PZU može da ima ugovor sa drugim PZU koje imaju centre za podršku ili jedinice za podršku.

Izabrani doktor u PZU može da ima svoje jedinice za podršku.

Medicinske usluge, koje po nalogu izabranog doktora iz PZU osiguranik ostvari u centrima i jedinicama za podršku doma zdravlja, se evidentiraju. Izvještaji o pruženim uslugama upućuju se Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje. To znači da osiguranik, koji ostvaruje te usluge u centrima i jedinicama u JZU, ne plaća posebno te usluge, već samo plati, ako nije oslobođen, propisanu participaciju.

VII IZABRANI STOMATOLOG

Stomatološku zdravstvenu zaštitu, na nivou primarne zdravstvene zaštite, građani ostvaruju preko izabranog stomatologa.

Izabrani stomatolog je doktor stomatologije iz PZU.

Pravo na besplatnu stomatološku zdravstvenu zaštitu, iz obaveznog osiguranja, imaju djeca do 15 godina, trudnice, stariji od 65 godina života i svi osiguranici u hitnim stanjima iz oblasti stomatološke zdravstvene zaštite.

Registracija osiguranika kod izabranog stomatologa

Za registraciju kod izabranog stomatologa važe opšti principi za registraciju osiguranika koji su definisani Pravilnikom o bližim uslovima u pogledu standarda, normativa i načina ostvarivanja primarne zdravstvene zaštite preko izabranog tima doktora ili izabranog doktora

Za djecu do 15 godina stomatologa biraju roditelji.

Izabrani stomatolog pruža stomatološku zdravstvenu zaštitu i ženama dok su trudne. Trudnice imaju obavezu da se privremeno registruju.

Kada izaberu svog izabranog stomatologa, djeca do 15 godina, osobe starije od 65 godina i trudnice dobijaju, besplatno, usluge iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, a koje se tiču obima prava na stomatološke usluge.

Mjesto rada izabranog stomatologa

Mjesto rada izabranog stomatologa je ambulanta izabranog stomatologa u privatnoj zdravstvenoj ustanovi.

Privatne zdravstvene ustanove mogu, u dogovoru sa Ministarstvom prosvjete, organizovati ambulante izabranih stomatologa i u školskim objektima.

Radno vrijeme izabranog stomatologa i pripravnost

Izabrani stomatolog radi pet dana u nedjelji po 8 sati, u skladu sa propisima o radu.

U neradne sate i neradne dane (subota, nedjelja, vjerski i državni) izabrani stomatolog organizuje pripravnost.

Pripravnost se organizuje za hitna stanja u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti, u skladu sa zakonom.

U sredinama gdje ima više izabranih stomatologa, pripravnost pruža jedan izabrani stomatolog za sve osiguranike.

Osiguranici moraju biti obaviješteni koji je izabrani stomatolog u pripravnosti.

Radno vrijeme ambulante izabranog stomatologa

Ako izabrani stomatolog radi sam u ambulanti, onda se radno vrijeme ambulante može prilagoditi potrebama osiguranika (npr: da jedan dan radi od 07,00 do 15,00 časova, drugi dan od 09,00 do 17,00 časova, treći dan od 12,00 do 20,00 časa i sl.).

Ako dva izabrana stomatologa rade u jednoj ambulanti i dijele istu ordinaciju onda ambulanta radi u dvije smjene. Radno vrijeme prve i druge smjene je u okviru propisanog i odobrenog radnog vremena PZU.

Zakazivanje kod izabranog stomatologa:

Pošto izabrani stomatolog radi preventivnu zdravstvenu zaštitu djeci do 15 godina i trudnicama, kao i liječenje djece do 15 godina, trudnica i starijih od 65 godina, to je neophodno zakazivati posjete.

Kod zakazivanja posjeta izabrani stomatolog mora voditi računa da uvijek ima vrijeme slobodno za ukazivanje hitne stomatološke pomoći.

Na ostvarivanje stomatološke zdravstvene zaštite se, kod izabranog stomatologa, ne može čekati duže od 7 dana.

Rad sa hitnim slučajevima

U redovno radno vrijeme neophodnu hitnu stomatološku intervenciju pruža izabrani stomatolog.

U slučaju neophodne hitne stomatološke intervencije, van redovnog radnog vremena, nju pruža izabrani stomatolog koji je pripravan.

Obavljene usluge u toku pripravnosti se evidentiraju u protokol izabranog stomatologa, a izvještaj o pruženim uslugama se dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Javna ovlaštenja izabranog stomatologa

Jedno od javnih ovlaštenja izabranog stomatologa je i propisivanje lijekova, koji se koriste za liječenje stomatoloških zdravstvenih problema, na teret Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje. Koje lijekove može da propiše izabrani stomatolog definiše se Pravilnikom o propisivanju lijekova.

Izabrani stomatolog ima pravo upućivanja osiguranika na sekundarni i tercijarni nivo stomatološke zdravstvene zaštite, upućivanje na bolničko liječenje, pisanje putnih naloga i druga ovlaštenja koja se tiču ostvarivanja prava iz stomatološke zdravstvene zaštite.

Izabrani stomatolog može u izvještaju pacijentu predložiti i davanje parenteralne terapije.

Izabrani doktor je dužan da osiguraniku, koji ima izvještaj izabranog stomatologa, omogući da dobije parenteralnu terapiju.

Plan rada izabranog stomatologa

Izabrani stomatolog pravi plan rada.

Plan rada izabranog stomatologa zavisi od broja registrovanih osiguranika.

Vođenje medicinske dokumentacije i evidencije o radu

Izabrani stomatolog je dužan da vodi i čuva medicinsku dokumentaciju svojih osiguranika (zdravstveni karton).

Izabrani stomatolog vodi evidenciju o radu sa registrovanim osiguranicima, ali i sa osiguranicima koji nemaju pravo na besplatnu stomatološku zdravstvenu zaštitu.

Izvještaj o pruženim uslugama, osiguranicima koji su izabrali svog izabranog stomatologa, šalje se Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Izvještaj o radu se šalje Institutu za javno zdravlje, u skladu sa Zakonom o evidenciji u zdravstvu.

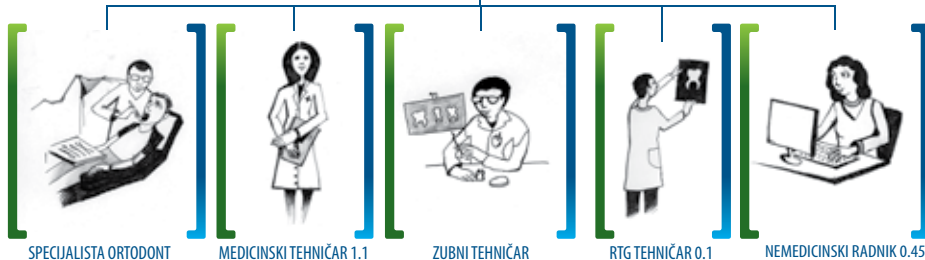
Protetika

Izabrani stomatolog obezbjeđuje svojim osiguranicima pravo iz protetike kroz usluge u zubotehničkoj laboratoriji.

Kroz rad zubotehničke laboratorije, izabrani stomatolog obezbjeđuje usluge iz mobilne i fiksne protetike, definisane Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja.

■ ORTODONCIJA

TIM SPECIJALISTE ORTODONTA

Privatne zdravstvene ustanove obezbeđuju prostor i opremu za rad specijaliste ortodonta. Specijalista ortodont pruža zdravstvenu zaštitu svim osiguranicima koji imaju pravo na usluge definisane Uredbom o obimu prava i standardima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Kod specijaliste ortodonta se dolazi sa uputnicom izabranog stomatologa.

Specijalista ortodont vodi propisanu medicinsku dokumentaciju o osiguraniku.

Usluge koje pruži specijalista ortodont se evidentiraju i šalju Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

VIII ZDRAVSTVENE DJELATNOSTI KOJE SE REALIZUJU NA NIVOU PZZ

PALIJATIVNA NJEGA

Crna Gora treba da stvori službe za palijativnu njegu.

U pružanje palijativne njege će biti uključeni, između ostalih i izabrani doktori i patronažne sestre.

HITNA MEDICINSKA POMOĆ

Hitna medicinska pomoć (HMP) je izvođenje hitnih intervencija doktora i njegove ekipe na osobi koja ja zbog bolesti ili ozljede neposredno životno ugrožena, odnosno kod koje bi u kratkom vremenu moglo doći do životne ugroženosti.

U rada HMP uključeni su specijalisti urgentne medicine, ali i drugi doktori koji su obučeni za rad u HMP. HMP se organizuje kao samostalna djelatnost.

Izveštaj o radu hitne medicinske pomoći se dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje, na obrascima koje propisuje Republički fond za zdravstveno osiguranje

MEDICINA RADA

Specijalisti medicine rada koji nijesu izabrani doktori bave se specifičnom zdravstvenom zaštitom zaposlenih.

Oni ne mogu, za sada, da imaju registrovane osiguranike i ne mogu da pružaju zdravstvenu zaštitu iz obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Javna zdravstvena ustanova može podnijeti zahtjev da registruje ambulantu za pružanje specifične zdravstvene zaštite zaposlenima.

Specijalista medicine rada koji je izabrani doktor može da radi u ambulanti za specifičnu zdravstvenu zaštitu zaposlenima, po ugovoru.

U ambulantu medicine rada se dolazi po nalogu poslodavca ili na osnovu pojedinačnih potreba građana.

Izabrani doktor ne može da upućuje svoga pacijenta na dijagnostičke procedure koje traže specijalisti medicine rada, a u funkciji su ostvarivanja mjera specifične zdravstvene zaštite.

Uputnice za te dijagnostičke procedure (preglede), na posebnim obrascima, pišu specijalisti medicine rada.

Usluge koje se pružaju zaposlenima, na osnovu ugovora sa poslodavcima, ne mogu se dostavljati Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje

Evidencija o radu ambulante za specifičnu zdravstvenu zaštitu zaposlenih se dostavlja Institutu za javno zdravlje u skladu sa Zakonom o evidencijama u zdravstvu.

SPORTSKA MEDICINA

Zdravstvena zaštita sportista je zdravstvena djelatnost koju pružaju specijalisti sportske medicine. Osim specijaliste sportske medicine, mogu je pružati i drugi specijalisti koji su za to edukovani (specijalista medicine rada, specijalisti drugih grana medicine, koji imaju završene postdiplomske studije iz sportske medicine ili adekvatnu edukaciju iz sportske medicine).

U ambulantu sportsku medicinu se dolazi sa zahtjevom sportskih klubova ili na ličnu inicijativu.

Usluge koje se pružaju sportistima, na osnovu ugovora sa klubovima ili na lični zahtjev, ne mogu se dostavljati Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Evidencija o radu ambulante za sportsku medicinu se dostavlja Institutu za javno zdravlje u skladu sa Zakonom o evidencijama u zdravstvu.

IX ZDRAVSTVENA DJELATNOSTI DRUGIH NIVOVA KOJA SE SPROVODI U DOMOVIMA ZDRAVLJA

HOSPITALNE (stacionarne) USLUGE

Domovi zdravlja mogu ustupiti prostor za organizovanje i pružanje hospitalnih (stacionarnih) usluga osiguranicima kojima je ovaj vid liječenja neophodan, a radi postizanja dostupnosti, efikasnosti i racionalizacije zdravstvene zaštite.

Usluge su iz obaveznog osiguranja, a definisane su osnovnim paketom usluga za sekundarni nivo zdravstvene zaštite (sprovođenje porođaja, ozbiljni akutni zdravstveni problemi, kraće praćenje pogoršanja hroničnih nezaraznih bolesti kod djece i odraslih).

Izveštaj o radu se dostavlja Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje na propisanim obrascima.

DIJALIZA

Na nivou primarne zdravstvene zaštite pružaju se i terapijske usluge drugih nivoa, kao što je dijaliza.

Domovi zdravlja mogu ustupiti prostor za organizovanje i pružanje usluga dijalize osiguranicima kojima je ovaj vid terapije neophodan, a radi postizanja dostupnosti, efikasnosti i racionalizacije zdravstvene zaštite.

Izveštaj o radu i realizovanim uslugama se dostavlja na način koji definiše Republički fond za zdravstveno osiguranje.

X ZDRAVSTVENA ZAŠTITA U NEMEDICINSKIM USTANOVAMA

ZBRINJAVANJE OSOBA SA INVALIDITETOM

Osobe sa invaliditetom, smještene u javnim ustanovama za njihovo zbrinjavanje, imaju pravo da im se zdravstvena zaštita pruža u ambulantama koje se osnivaju u tim ustanovama.

Bliže uslove za obavljanje zdravstvene djelatnosti u pogledu prostora, kadar i potrebnu medicinsko-tehničku opremu propisuje Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja.

Doktori angažovani na zbrinjavanju tih osoba dužni su da vode medicinsku dokumentaciju, evidenciju i dostavljaju odgovarajuće izvještaje.

Direktori u ustanovama i institucijama gdje su smještene osobe sa invaliditetom, odgovorni su za funkcionisanje ambulanti.

Invalidne osobe koje nisu u ovim ustanovama zdravstvenu zaštitu ostvaruju preko svoj izabranog doktora ili u Centru za djecu sa posebnim potrebama.

XI ZDRAVSTVENA ZAŠTITA PRIPADNIKA SNAGA BEZBJEDNOSTI CRNE GORE

Primarnu zdravstvenu zaštitu profesionalna vojna lica i policijski službenici ostvaruju u skladu sa odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti (član 78).

Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja propisuje bliže uslove za organizovanje primarne zdravstvene zaštite od strane državnog organa.

Normativ prostora, opreme i kadra će biti prilagođen potrebama pripadnika snaga bezbjednosti.

Utvrdiće se posebni obrasci za komunikaciju sa sekundarnim i tercijarnim nivoom zdravstvene zaštite.

Specifična zdravstvena zaštita pripadnika snaga bezbjednosti se može pružati u zdravstvenoj ustanovi koju osnuje Vojska Crne Gore.

Organizovanje specijalnosti, koje su neophodne za praćenje zdravstvenog stanja profesionalnih vojnih lica i policijskih službenika, u nadležnosti je Ministarstva odbrane i Uprave policije

Ostali pripadnici Ministarstva odbrane i Uprave policije zdravstvenu zaštitu ostvaruju kod izabranog doktora.

XII OPIS POSLA I RADNIH ZADATAKA U TIMU IZABRANOG DOKTORA

Da bi se izbjegli nesporazumi kod pružanja primarne zdravstvene zaštite građanima - osiguranicima preko izabranog tima doktora medicine ili izabranog doktora medicine definisan je opis poslova za izabranog doktora i medicinsku sestru iz tima.

■ OPIS POSLOVA I RADNIH ZADATAKA IZABRANOG DOKTORA

Preventivni rad i unapređenje zdravlja

Izabrani doktor sprovodi preventivne programe (sam definiše program ili sprovodi strategije koje donose nadležne institucije):

- preventivni pregledi za određenu populaciju,
- rad sa pojedincem na promovisanju novog stila života u cilju suzbijanja: pušenja (prevencija pušenja, odvikavanje od pušenja), alkoholizma, narkomanije, nepravilne ishrane, nepravilnog korišćenja lijekova,
- rad sa pojedincem na otklanjanju štetnih uticaja faktora fizičke sredine: uticaj neurednog vodosnabdijevanja, dispozicije otpadnih materija, stanovanja, zagađenog vazduha (radioaktivnost, jonizacija, buka),
- prevencija hroničnih nezaraznih bolesti,
- prevencija karcinoma,
- konkretne mjere na prevenciji određenih oboljenja kao što je imunizacija,
- rad sa pacijentovim zabrinutim roditeljima, rođacima
- aktivnosti u vezi sa psihološkim potrebama pacijenata koji umiru, njihove rodbine,
- prijavljivanje slučajeva nasilja nadležnim službama i organima...

Kurativni rad

- Kurativni rad podrazumijeva dijagnostiku, liječenje i rehabilitaciju bolesti i povreda,
- liječenje u stanu bolesnika,
- ublažavanje bola.

U kategoriju kurativnih aktivnosti spadaju:

- uzimanje anamneze, klinički pregled, postavljanje radne i definitivne dijagnoze, određivanje terapije,
- ljekari treba da vode brigu o pacijentu nakon izlaska iz bolnice (previjanje...),
- poštovanje principa dobre propisivačke prakse, upotreba lijekova, problem rezistencije na pojedine lijekove, upotreba generičkih lijekova, međusobne interakcije lijekova...

- racionalno upućivanje na dijagnostičke pretrage (laboratorija...), sigurna klinička praksa: odlaganje medicinskog otpada, izbjegavanje povreda ubodom igle..., mali hirurški zahvati (uklanjanje stranih tijela, zaustavljanje krvarenja, uzimanje manjih biopsija...),
- **infektivne bolesti** (prepoznavanje, dijagnostika, liječenje), prijavljivanje zaraznih bolesti koje podliježu obaveznom prijavljivanju, vakcinacija i imunizacija...,
- **psihijatrija i neurologija**: prepoznavanje uobičajenih neuroza u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, liječenje, pomoć pacijentima kod manjih poremećaja, prepoznavanje osnovnih neuroloških oboljenja, prepoznavanje i upućivanje psihijatrijskih i neuroloških stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na drugim nivoima zdravstvene zaštite (u zavisnosti od djelokruga rada Centra za mentalno zdravlje),
- **pedijatrija**: osnovne razvojne faze i nemogućnost napredovanja, infektivne bolesti i druge bolesti, značaj i sprovođenje vakcinacije, adolescencija i problemi u njoj, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **gerijatrija**: specifičnosti vezane za treće životno doba, npr: konfuzija, rizici od infektivnih bolesti, šećerna bolest...,
- **kardiologija**: prepoznavanje angine pectoris i blažih srčanih udara, kada zahtijevati (vršiti) testove na stres i raditi EKG, identifikovanje kongestivnih i drugih srčanih oboljenja i hipertenzije, tumačenje EKG-a, aritmije, tahikardije, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite;
- **gastroenterologija**: tretman dijareje, prepoznavanje, dijagnostikovanje i liječenje infektivnih parazitaranih bolesti, identifikovanje uobičajenih problema digestivnog trakta, vođenje računa o hroničnim bolesnicima, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **ginekologija**: davanje savjeta o kontracepciji, povodom bolnih i neredovnih menstruacija, obavljanje ili upućivanje na PAP test, identifikovanje trudnoće, identifikovanje visokorizične trudnoće, briga o trudnicama, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite (u zavisnosti od djelokruga rada Savjetovališta za reproduktivno zdravlje žena),
- **dermatologija**: identifikovanje i liječenje uobičajenih osipa i lezija, uočavanje promjena na mladežima, identifikovanje melanoma, psorijaze, ekcema, tretman kod opekotina od sunca, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **oftalmologija**: prepoznavanje uobičajenih infekcija oka, prepoznavanje katarakte, glaukoma, sljepila, uklanjanje stranih tijela, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,

- **ORL:** identifikovanje perforacija i ostalih problema na bubnoj opni i spoljašnjem uvu, ispiranje uva, tretman uobičajenih infekcija grla i sinusa, identifikovanje gubitka sluha, bavljenje simptomima kao što je zujanje u ušima, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **endokrinologija:** prepoznavanje i identifikovanje osnovnih metaboličkih poremećaja (problemi u funkcionisanju štitne žlijezde, šećerna bolest...), prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **genetika:** davanje opštih savjeta onima koji traže savjet o brakovima među partnerima (u slučaju genetskih problema), prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **ortopedija i hirurgija:** prepoznavanje opštih problema vezano za hod, neuobičajeni razvoj, pravilno držanje tijela, identifikovanje mogućih fraktura, prepoznavanje problema sa zglobovima, prepoznavanje akutnih stanja u hirurgiji, loše zarastanje rana, pregled čmara, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **hematologija:** prepoznavanje anemije, identifikovanje mogućih leukemija i drugih tumora i slanje tih osiguranih lica na druge nivoe zdravstvene zaštite, uzimanje u obzir postojanja urođenih bolesti ovog sistema, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **urologija:** infekcije urinarnog trakta (akutne i hronične), kamen u bubrežima..., prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **reumatologija:** prepoznavanje uobičajenih problema prouzrokovanih pojavom artritisa i reumatskih oboljenja, ublažavanje bola, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koje se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **pulmologija:** prepoznavanje i liječenje osnovnih pulmoloških oboljenja, kod pojave TBC saradnja sa Centrom za plućne bolesti i TBC, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite,
- **rehabilitacija:** kod amputacija, kod nepokretnih bolesnika, rane na ekstremitetima, slaba cirkulacija, tromboza unutrašnjih vena, pravilna upotreba štaka, proteza, osnovne vježbe mobilnosti, dnevna pomoć, prepoznavanje i upućivanje drugih stanja i oboljenja koja se zbrinjavaju na ostalim nivoima zdravstvene zaštite.

Vršenje javnih ovlašćenja

Osim slanja zakonom propisanih izvještaja (prema Institutu za zdravlje...) jedino izabrani doktor ima pravo da:

- Utvrdi privremenu spriječenosť za rad (bolovanje),

- propisuje lijekove na recept na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja (uz ugovor zdravstvene ustanove u kojoj je zaposlen ili njega samog sa Fondom zdravstva),
- vrši upućivanje osiguranog lica u drugu zdravstvenu ustanovu na liječenje uz poštovanje propisanog načina i postupka ostvarivanja prava osiguranika, a to znači da osiguranik može ostvariti svoja prava iz osnovnog osiguranja (na ovjerenu zdravstvenu knjižicu) na teret Fonda za zdravstveno osiguranje samo uz uputnicu svog izabranog doktora,
- izdavanje putnih naloga u vezi s korišćenjem zdravstvene zaštite,
- izdavanje uputa za rehabilitaciju uz poštovanje propisanog načina i postupka ostvarivanja prava,
- da predlog za nabavku medicinsko-tehničkih pomagala u skladu sa Pravilnikom o načinu i postupku ostvarivanja prava na medicinsko tehnička pomagala,
- i druga ovlašćenja propisana zakonskim propisima.

Izabrani doktori treba da znaju i o poslovima od kojih neki nijesu u direktnoj povezanosti sa pacijentovim zdravljem, a tu spada:

- da razumiju sistem plaćanja i vođenja dokumentacije;
- da imaju osnovna saznanja o vođenju knjigovodstva (iako će ovaj posao povjeravati profesionalnom knjigovođi – Dom zdravlja ima svoju službu koja usluge može da ponudi i izabranim doktorima koji ne rade u Domu zdravlja),
- osnovno poznavanje informacionih tehnologija (naročito aplikacija u kojima rade),
- osnove statistike i načina dolaženja do medicinskih informacija (upotrebom interneta),
- da uvedu sistem zakazivanja pacijenata kako bi se smanjile gužve...

■ OPIS POSLOVA I RADNIH ZADATAKA MEDICINSKE SESTRE/TEHNIČARA

NAZIV: Medicinska sestra-tehničar u timu izabranog doktora u primarnoj zaštiti.

ULOGA: Pružanje usluga njege pacijentima koji su registrovani kod izabranog doktora sa kojim je u timu, kao i povezanih aktivnosti kao podrška medicinskoj njezi koju pruža izabrani doktor.

ORGANIZACIONA ODGOVORNOST: Odgovara za svoj rad izabranom doktoru.

Medicinske sestre-tehničari pružaju usluge njege u okviru Doma zdravlja, usluge njege u stanu osiguranika, pomoćne usluge izabranom doktoru. Od svih sestara će se tražiti da obavljaju sve navedeno.

1. Usluge njege u okviru Doma zdravlja

- Prijem pacijenta i njihovo nadgledanje dok čekaju da ih primi izabrani doktor ili drugi zdravstveni radnik;
- Davanje imunizacije, injekcija i infuzija po nalogu izabranog doktora;
- Utvrđivanje vitalnih znakova kao što su mjerenje krvnog pritiska, temperature i antropološka mjerenja;
- Pripremanje materijala i instrumenata za sterilizaciju; dezinfekcija i sterilizacija i kontrola sterilnosti;
- Primjenjivanje neophodnih mjera reanimacije pacijenta-bolesnika kod pojave anafilaktičkih reakcija, u okviru stručnog znanja i utvrđenih ovlaštenja;
- Priprema i obavljanje određenih medicinsko-tehničkih radnji shodno stručnoj osposobljenosti; Stavlanje svih vrsta zavoja;
- Pružanje prve pomoći;
- Pomaganje izabranom doktoru u hitnim slučajevima;
- Davanje savjeta o lijekovima, vježbama;
- Savjetovanje pacijenata o zdravom životu i prevenciji bolesti u domenu programa obuke medicinskih sestara ili pod instrukcijama izabranog doktora;
- Savjetovanje roditeljima i porodicama o načinu vođenja brige o bebama, starijim ljudima, oboljelim rođacima, trudnicama, hendikepiranima ili onima koji pate od hroničnih bolesti;
- Obavješćavanje izabranog doktora o nepovoljnim simptomima, problemima ili nepovoljnim događajima;
- Profesionalno usavršavanje;
- Vođenje propisane medicinske evidencije i dokumentacije;
- Pomaganje u obuci pripravnika i drugog osoblja koji mogu biti angažovani u ordinaciji.

2. Usluge njege u stanu osiguranika

- Kao njega u okviru doma zdravlja, ali u stanu registrovanih pacijenata;
- Nadgledanje njege i pažnje koje porodica ili drugi zdravstveni radnici pružaju bolesnicima;

- Sprovođenje mjera za sprečavanje dekubitusa;
- Osmatranje kućnog okruženja i razvoja djece, davanje savjeta ako je potrebno ili dogovaranje o pružanju dodatnih zdravstvenih ili socijalnih usluga;
- Saradivanje sa ostalim agencijama edukativnih, zdravstvenih i socijalnih službi.

3. Pomoćne usluge u okviru Doma zdravlja

- Održavanje medicinske evidencije (ručno ili kompjuterski), efikasno čuvanje i pronalaženje podataka;
- Sva evidencija, rentgeni, izvještaji i korespondencija treba da budu dostupni izabranom doktoru i drugim zdravstvenim radnicima po potrebi;
- Čuvanje opreme, zaliha lijekova, potrošne robe i kancelarijskog materijala; Prijem i dogovaranje na zahtjeve upućene preko telefona;
- Prijem naknada za usluge od pacijenata kada je to potrebno, i vođenje odgovarajućih računa (participacija i slično);
- Pripremanje izvještaja za Dom zdravlja, Institut za zdravlje ili pravnim vlastima, po instrukcijama izabranog doktora;
- Nadgledanje osoblja zaduženog za čišćenje, održavanje i obezbjeđivanje sigurnosti objekat.

XIII PRAVA GRAĐANA IZ OBAVEZNOG ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA

Osiguranci koji su izabrali svog doktora ostvaruju zdravstvenu zaštitu u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o zdravstvenom osiguranju.

Svi osiguranci moraju da imaju svog izabranog doktora, ako žele da koriste prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja i da koriste pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu.

Kada osiguranik izabere doktora, onda zdravstvene potrebe zadovoljava u ambulanti doktora kog je izabrao. U toj ambulanti mu je zdravstveni karton.

Osiguranci koji su izabrali doktora, zdravstvenu zaštitu ostvaruju u zdravstvenoj stanici (ustanovi) gdje je ambulanta izabranog doktora i to u ordinaciji koju koristi izabrani doktor.

Izuzetno, ako je izabrani doktor odsutan, privremeno, zdravstvenu zaštitu mogu ostvariti i u drugoj ordinaciji u zdravstvenoj stanici (ustanovi) gdje je ambulanta njihovog izabranog doktora.

Osiguranci treba da budu informisani o tačnoj dužini odsutnosti njihovog izabranog doktora i o imenu doktora koji ga mijenja.

Osiguranci moraju imati informaciju da će njihov izabrani doktor biti odsutan duže od tri mjeseca. Osiguranci mogu, u postupku preregistracije, promijeniti izabranog doktora.

Osiguranci moraju biti informisani o odsutnosti izabranog doktora za vrijeme korišćenja godišnjeg odmora, kao i o imenu izabranog doktora koji ga mijenja i o radnom vremenu ambulante. Te informacije moraju biti na ulaznim vratima ordinacije.

Osiguranci moraju imati broj kontakt telefona svog izabranog doktora.

Ako osiguranik ne želi da izabere svog doktora, onda zdravstvenu zaštitu može da ostvaruje kod bilo kojeg doktora, i tada ne koristi prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, a to znači da sve zdravstvene usluge plaća (osim pružanja HMP).

Izabrani doktor osiguraniku koji nije izabrao svog doktora ne može omogućiti ostvarivanje prava iz svog javnog ovlašćenja. To znači da tom osiguraniku ne može otvoriti bolovanje, ne može napisati lijek na teret Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, ne može pružati liječenje u stanu, niti mu omogućiti korišćenje patronažnih usluga, usluga fizikalne terapije na primarnom nivou i sanitetskog prevoza.

Izabrani doktor je nosilac tima koji ima obavezu da obezbijedi osigurancima njihova prava iz obaveznog osiguranja.

U čekaonici pacijent ne bi trebalo da ostaje duže od 30 minuta.

Zdravstveni kartoni se ne daju osigurancima da ih koriste u privatne svrhe.

Kopiju svojih originalnih specijalističkih i drugih nalaza drži i čuva osiguranik.

Ako pacijent u centar za podršku ili na sekundarni i tercijarni nivo ode bez uputa izabranog doktora, onda on nema pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, osim ako ne dolazi u centar za mentalno zdravlje, centar za djecu sa posebnim potrebama i centar za prevenciju.

Pacijent daje uzorke za analizu, po pravilu, u zdravstvenoj stanici (ustanovi) gdje je zaposlen njegov izabrani doktor.

Kada je pacijentu prepisana višednevna parenteralna terapija, onda je treba primati u ambulanti izabranog doktora.

Osiguranici koji žive u seoskom kraju moraju znati dane i sate kada izabrani doktor radi u ambulanti za njihovo područje.

Osiguranici koji žive u seoskom kraju moraju da imaju informaciju u kojoj ambulanti JZU mogu dobiti zdravstvenu zaštitu, u dane i sate kada im nije dostupan njihov izabrani doktor.

Osiguranici svoja hitna stanja moraju završiti u toku dana i moraju biti zakazani u isti dan.

Za ostala stanja, osiguranik ne može da čeka duže od dva dana (propisivanje terapije za hronične bolesti, dobijanje uputnica za kontrolne specijalističke preglede i sl).

Kada osiguranik dođe u ambulantu izabranog doktora, a nije zakazan, izabrani doktor treba da ga primi. U tom slučaju osiguranik čeka, u čekaonici, na slobodno vrijeme izabranog doktora. Poslije završenog kontakta sa izabranim doktorom, osiguraniku se objasni način rada u ambulanti izabranog doktora i daju potrebne informacije (telefon za zakazivanje, ime medicinske sestre za kontakt, radno vrijeme izabranog doktora i sl).

Osiguranici koji dolaze prvi put kod izabranog doktora, svoj problem moraju riješiti isti dan, a po postupku kao da se radi o osiguraniku koji nije zakazao svoj kontakt sa izabranim doktorom.

Osiguranici koji ne žele da zakazuju svoje posjete kod izabranog doktora će se primati isti dan kada dođu u ambulantu izabranog doktora, ali će vrijeme ulaska u ordinaciju odrediti sestra iz tima izabranog doktora, poštujući pravila rada u ambulanti izabranog doktora.

Osiguranici mogu kontaktirati svog izabranog doktora i putem telefona. O vremenu kada putem telefona mogu kontaktirati svog izabranog doktora, osiguranici moraju biti obaviješteni.

Osiguranici koji će duže od 6 mjeseci boraviti van mjesta prebivališta mogu se registrovati i izabrati doktora u mjestu privremenog boravišta.

Osiguranici koji do 6 mjeseci borave van mjesta prebivališta zdravstvenu zaštitu ostvaruju kod svog izabranog doktora, osim u hitnim slučajevima i u slučaju jednokratnog liječenja (prvi pregled, kontrolni pregled, davanje parenteralne terapije), kada zdravstvenu zaštitu ostvaruju u mjestu privremenog boravišta.

Osiguranici koji na ovakav način ostvaruju zdravstvenu zaštitu ne mogu ostvariti prava, koja su data kao javna ovlaštenja izabranom doktoru (utvrđivanje privremene spriječenosti za rad, upućivanje na konsultativne preglede..).

Ako je osoba strani državljanin, JZU dom zdravlja zdravstvenu zaštitu pruža u skladu sa međunarodnim sporazumima.

Svoje potrebe iz oblasti reproduktivnog i seksualnog zdravlja žene ostvaruju preko svog izabranog ginekologa.

Izabrani doktor ne smije da odbije pružanje zdravstvene zaštite bilo kojem osiguraniku.

Osiguranik bira izabranog doktora najmanje na godinu dana. Ako ne želi da ga promijeni, nema potrebe za novom registracijom i smatra se da mu je to izabrani doktor sve dok ne pokrene postupak za promjenu izabranog doktora.

Kod registracije osiguranika sestra iz tima izabranog doktora ne smije da učestvuje u izboru izabranog doktora, u smislu davanja bilo kakvih sugestija osiguraniku, osim da tehnički izvrši registraciju osiguranika.

Osiguranik se može prevesti sanitetskim vozilom na konsultativni pregled, na bolničko liječenje ili na definitivno zbrinjavanje u neku drugu ustanovu van mjesta prebivališta.

Model organizacije sistema primarne zdravstvene zaštite - komentar i uputstva o primjeni

- autor ■ Prim. dr. Mensud Grbović, kordinator za primarnu zdravstvenu zaštitu
- izdavač ■ Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja Crne Gore
  - Ministar doc. dr Miodrag Radunović
- ilustracije ■ Siniša Radulović
- grafičko oblikovanje ■ Adela Zejnilović
- štampa ■ MOUSE Podgorica
- tiraž ■ 3000
- **I izdanje, april 2008**

CIP - Каталогизација у публикацији
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње

613.97(036)

ГРБОВИЋ, Менсуд

Model organizacije sistema primarne zdravstvene
zaštite : komentari i uputstva o primjeni / Mensud
Grbović; [ilustracije Siniša Radulović]. - 1. izd.
- Podgorica : Ministarstvo zdravlja, rada i
socijalnog staranja Crne Gore, 2008 (Podgorica :
Mouse). - 64 str. : ilustr. ; 20 cm

Tiraž 3000.

ISBN 978-86-85549-01-4

a) Здравствена заштита - Водичи
COBISS.CG-ID 12652816

14281 978 96 67549 31 4

9 786665 549014 >